

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaus

Röntgenhoitajaopiskelijan näkökulma

Karita Juntunen

Krista Nokelainen

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2022

Röntgenhoitajan tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Röntgenhoitajan tutkinto-ohjelma

JUNTUNEN, KARITA & NOKELAINEN, KRISTA:
Ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaus
Röntgenhoitajaopiskelijan näkökulma

Opinnäytetyö 46 sivua, joista liitteitä neljä sivua
Marraskuu 2022

Ammattitaitoa edistävät harjoittelut kuuluvat röntgenhoitajan tutkinto-ohjelmaan. Ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti sekä käytännön työelämään että tietojen ja taitojen hyödyntämiseen työelämässä. Opiskelijaohjauksen myötä opiskelijan ammattitaito kasvaa. Opiskelijaohjaajan tehtäviin kuuluu muun muassa perehdytys, tavoitteiden läpi käyminen opiskelijan kanssa, ohjaus, palautteen antaminen sekä arvioinnit.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimusongelma oli: missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksen olevan hyvää? Opinnäytetyön toinen tutkimusongelma oli: missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksessa olevan kehitettävää?

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä kyselytutkimuksena. Tampereen ammattikorkeakoulun toisen ja kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoille lähetettiin sähköpostitse kyselylomake liittyen ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaukseen. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa.

Kyselyyn vastaajia oli 24. Lähes kaikki vastaajat kokivat, että heidän osaamisen tasoaan huomioitiin yksilöllisesti ja heidän tavoitteensa otettiin huomioon ohjauksessa sekä arvioinnissa. Suurin osa myös koki saaneensa vastuuta harjoittelussa ja olevansa osa työyhteisöä. Melkein kaikkien vastaajien mielestä harjoittelupaikassa oli järjestetty perehdytys, mutta suurin osa koki sen puutteelliseksi. Suurin osa koki saaneensa palautetta säännöllisesti ja he olivat myös saaneet mahdollisuuden antaa itse palautetta. Moni vastaajista koki, että ohjaajat siirsivät ohjausvastuuta muille henkilöille ja opiskelijoita puhuteltiin ainoastaan opiskelijoina, ei heidän omalla nimellään. Jatkotutkimusehdotuksena on kyselyn uusiminen ja tuloksen vertaileminen alkuperäiseen.

Asiasanat: opiskelijaohjaus, harjoittelu, kvantitatiivinen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Radiography and Radiotherapy

JUNTUNEN, KARITA & NOKELAINEN, KRISTA:
Student Guidance in Practical Training
Radiographer Student's Perspective

Bachelor's thesis 46 pages, including four pages of appendices
November 2022

The aim of the study was to produce information to improve student guidance in practical training. The purpose of the study was to use a questionnaire to gather information on the quality of student guidance in practical training.

The thesis was conducted with a quantitative method. The questionnaire was sent by e-mail to Tampere University of Applied Sciences' second- and third-year radiography students regarding the student guidance in practical training. There were 24 respondents in the questionnaire. The data was analysed by using Excel.

Almost all respondents felt that their quality of competence was considered individually, and their goals were considered in guidance and evaluation. Most of respondents felt that the orientation was organised at the practical training, but the majority felt that it was insufficient. Most felt that they received feedback regularly and had the opportunity to give feedback themselves. Many felt that the student mentors transferred the student guidance responsibility to other people and the students were addressed only as students, not by their own name.

The students were mostly pleased with the student guidance, except for a few parts. The proposal for further research is to repeat the questionnaire and compare the results with the original one.

Key words: student guidance, practical training, quantitative research

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPISKELIJAOHJAUS AMMATTITAITOA EDISTÄVÄSSÄ HARJOITTELUSSA	6
	2.1 Ammattitaitoa edistävä harjoittelu sosiaali- ja terveysalalla.....	6
	2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaus	6
	2.2.1 Opiskelijaohjaajien ohjaajakoulutus.....	8
	2.2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet	8
	2.2.3 Perekäytys harjoittelupaikkaan.....	9
	2.2.4 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnit	10
	2.3 Opiskelijaohjauksen laatusuositukset.....	11
	2.4 Haasteet ja onnistumiset opiskelijaohjauksessa	16
3	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	20
4	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	21
	4.1 Määrällinen tutkimus	21
	4.2 Aineistonkeruu	21
	4.3 Aineiston analyysi	23
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	24
	5.1 Esitiedot vastaajista	24
	5.2 Opiskelijaohjaus harjoittelun alussa	25
	5.3 Opiskelijaohjaus harjoittelun aikana	27
	5.4 Opiskelijaohjaukseen kuuluva arviointi harjoittelussa.....	32
6	POHDINTA	35
	6.1 Tutkimustulosten tarkastelu	35
	6.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	37
	6.3 Oma oppimiskokemus ja jatkotutkimusehdotus	38
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	43
	Liite 1. Kyselylomake	43
	Liite 2. Saatekirje	46

1 JOHDANTO

Röntgenhoitajaopiskelija valmistuu lääketieteellisen säteilyn käytön asiantuntijaksi ja vastaa röntgen-, ultraääni- magneetti- ja isotooppitutkimuksista sekä sädehoidosta. Röntgenhoitajan tutkinto-ohjelman suunniteltu kesto on 3,5 vuotta ja laajuus on 210 opintopistettä. (Ammattikorkeakoulujen yhteinen sivusto n.d.) Koulutus sisältää yhdeksän ammattitaitoa edistävää harjoittelua (myöhemmin ”harjoittelu”), jotka ovat laajuudeltaan 70 opintopistettä, joten ne ovat iso osa koulutusta (Tampereen korkeakoulu n.d.). Harjoittelun tavoitteena on opiskelijan perehdytys ohjatusti sekä käytännön työelämään että tietojen ja taitojen hyödyntämiseen työelämässä (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Harjoittelussa opiskelija pääsee hyödyntämään hankkimiaan tietoja ja taitoja käytännössä. Opiskelija saa myös kokemusta erilaisista työtehtävistä ja työelämän käytännöistä sekä luomaan työelämäkontakteja. (Tampereen korkeakouluyhteisö 2021.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemuksia opiskelijaohjauksesta ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Tarkoituksena on kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Tavoitteena on tuottaa tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Opinnäytetyö toteutetaan keräämällä kokemuksia eri vuosikurssin opiskelijoilta e-kyselylomakkeella.

Opinnäytetyössä keskitytään opiskelijoiden näkökulmaan opiskelijaohjauksesta. Aihe rajattiin ainoastaan opiskelijoiden näkökulmaan, koska aiemmat röntgenhoitajan tutkinto-ohjelmaan liittyvät opinnäytetyöt käsittelivät ohjaajan näkökulmaa tai opiskelijan pärjäämistä harjoittelussa. Yhteistyökumppani opinnäytetyössä on Tampereen ammattikorkeakoulu.

2 OPISKELIJAOHJAUS AMMATTITAITOA EDISTÄVÄSSÄ HARJOITTELUSSA

2.1 Ammattitaitoa edistävä harjoittelu sosiaali- ja terveysalalla

Harjoittelu kuuluu ammattikorkeakoulun tutkinto-ohjelman opetussuunnitelmaan, joka toteutetaan ohjaavan opettajan ja ammattitaitoisen henkilökunnan, kuten harjoitteluohjaajan ohjauksen avulla (Tuni 2019). Harjoittelu antaa mahdollisuuden ammatilliseen ja persoonalliseen kasvuun sekä pohjan teoreettisen tiedon käsittelyyn erilaisissa tilanteissa käytännössä. Tavoitteena on perehtyä harjoittelun aikana oman alan opintojen keskeisiin käytännön työtehtäviin, soveltaa tietoja ja taitoja teoriasta työelämässä sekä kehittää omaa ammatillista osaamista työympäristössä. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003, Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.) Myös alaan liittyvien eettisten periaatteiden ja arvojen soveltaminen ovat keskeinen osa työelämää (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 4). Opiskelijat perehdytetään myös terveydenhuollon toimintaan (Tampereen yliopistollinen sairaala 2021).

Ohjattu harjoittelu on tärkeää tavoitteiden saavuttamisen ja ammatillisen kasvun vuoksi. Ohjatussa harjoittelussa oppiminen perustuu erilaisiin havaintoihin, kommunikointiin ja opiskelijan kokemuksen reflektointiin hoito- ja päätöksentekotilanteissa. Harjoittelussa opiskelija tuo esille ohjaajalleen omat tavoitteet, edelliset oppimiskokemukset ja kyseisen harjoittelun odotukset. (Majakulma 1996, Severinsson 1996, Gaberson & Oermann 1999, Mikkelsen Kyrkejebo & Hage 2005, Midgley 2006, Luojuksen 2011, 25 mukaan.) Opiskelijalle laadukas harjoittelu on tärkeää, koska se auttaa työelämään sijoittumisessa sekä koulutuksen ja työelämän yhdistämisessä (Jokelainen 2020, 4).

2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaus

Harjoittelussa ohjaajan tehtävänä on arvioida opiskelijan oppimista ja kehitystä, joka tukee opiskelijan ammatillista kasvua. Ohjaajalta vaaditaan uusinta tietoa terveydenhuoltoalasta ja työssä oman toiminnan jatkuvaa arviointia. (Kulmala 2001, Niskanen 2001, Vänskä 2002, Billay & Yonge 2004, Tiainen 2004, Carver,

Ashmore & Clibbens 2007, Arvidsson & Fridlund 2005, Majakulma 1996, Luojuksen 2011, 22, 33, 36 mukaan.) Hyvän opiskelijaohjauksen seurauksena on opiskelijan kriittisen ajattelun ja kliinisen päättelykyvyn kehittyminen sekä ammattitaidon kasvu. Opiskelijaohjaajan tehtävänä on muun muassa perehdytys, tavoitteiden läpi käyminen opiskelijan kanssa, ohjaus, palautteen antaminen sekä arvioinnit. (Karjalainen ym. 2015, 185.)

Opiskelijan ohjauksen pitää vastata niitä tavoitteita, jotka on asetettu oppimiselle ja ohjauksen tulee olla valmentavaa (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 4). Opiskelijaohjaukseen vaaditaan pedagogisia taitoja, palautteen antamisen taitoa sekä tietoa eri oppimismenetelmistä. Ohjaustaitojen kehittämiseksi ohjaajille tulisi tarjota ohjaajakoulutusta. (Vuorinen ym. 2005, McCarthy 2006, Luojuksen 2011, 43 mukaan.)

Harjoittelupaikassa tulee olla ohjaukäytänteet liittyen opiskelijaohjaukseen kuten yhteiset säännöt ohjaukselle, ohjeistus työyksikköön perehdyttämiseen ja yhteistyö ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelijaohjauksen toteuttaminen vaatii myös riittävät resurssit, joihin kuuluu muun muassa riittävä aika ohjaukseen sekä erilaiset koulutukset. (Kälkäjä ym. 2016, 231.)

Ohjaajilla täytyy olla valmius ohjata opiskelijoita tavoitteiden laatimisessa ja on koettu, että tavoitteiden asettaminen voi olla opiskelijoille usein haastavaa (Tuomikoski 2019, 76, 77). Hyvä ohjaaja on tietoinen opiskelijan tavoitteista ja osaa antaa ohjausta niiden pohjalta. On tärkeää, että ohjaussuhteen molemmat osapuolet ovat yhteisymmärryksessä opiskelijan oppimisen ja ohjauksen tavoitteista. Saatu vastuu, itsenäinen opiskelu, ohjaajalta saatu palaute ja monenlaiset oppimistilanteet edistävät opiskelijan oppimista. (Veräjänkorva 1996, Gaberson & Oermann 1999, Mölsä 2000, Oinonen 2000, Öhrling & Hallberg 2001, Helin 2004, Arvidsson & Fridlund 2005, Davis 1990, Smith 1991, Löfman & Wikblad 2001, Luojuksen 2011, 26–27 mukaan.)

2.2.1 Opiskelijaohjaajien ohjaajakoulutus

Ohjaajakoulutusta tarjotaan täydennyskoulutuksena Suomessa. Täydennyskoulutus ei kuitenkaan ole pakollinen, mutta sitä suositellaan. Sen tavoitteena on kehittää opiskelijaohjaajien tietoja ja taitoja opiskelijaohjauksessa sekä heidän omia asenteitaan ohjattaessaan opiskelijoita. Koulutus sisältää näyttöön perustuvia käytänteitä, ajan käytön hallintaa, ohjaamisen monimuotoisuuden käyttöä, ohjaamisen etuja ja hyötyjä sekä motivoinnin kehittämistä opiskelijaohjaamiseen. Koulutus sisältää myös erilaisten aiheiden käsittelyä kuten opiskelijaohjaajan roolia ja vastuuta, kliinistä arviointia, kliinisen opettamisen pedagogiikkaa, palautteen antamista, kanssakäymistä, vaikeiden tilanteiden hallintaa ja johtamisen periaatteita. Ohjaajakoulutusten kesto vaihtelee muutamien tuntien ja useiden päivien välillä. Luennot, ryhmäkeskustelut ja roolileikit ovat osa ohjaajakoulutuksen opetusmenetelmiä. (Heinonen 2003, Windey ym. 2015, Wu, Chan, Tan & Wnag 2018, Russell, Allix & Gluyas 2017, Tuomikosken 2019, 38–39 mukaan.)

Ohjaajakoulutuksen koettiin olevan hyödyllinen kaikille, jotka ohjaavat opiskelijoita jollakin tapaa. Sen koetaan lisäävän työntekijöiden kykyä tukea kollegoitaan opiskelijaohjauksessa, luottamaan omiin kykyihinsä opiskelijaohjaajana sekä kehittämään eri osa-alueita opiskelijaohjauksessa. Osa-alueita, joita ohjaajat kokivat kehittäneensä koulutuksen avulla, olivat erilaisten opiskelijoiden kohtaaminen ja ohjaus, palautteen antaminen, tieto ohjausmenetelmistä ja haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden selvittäminen. On havaittu koulutuksen kehittävän opiskelijaohjaajan ohjausprosessin ymmärtämistä. (Sohlman 2020, 32–33, 49.) Koulutuksen positiivinen vaikutus on todettu opiskelijaohjauksen kehittymisessä, kuten tavoitteellisessa ohjauksessa ja opiskelijalähtöisessä arvioinnissa (Tuomikoski 2019, 68).

2.2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet

Ammattikorkeakoulussa opetussuunnitelman tavoitteet pohjautuvat opetusministeriön laatimiin ammattitaitovaatimuksiin. Opiskelija laatii henkilökohtaiset tavoitteet opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta. Opiskelijoiden tulisi saada tavoitteistaan palautetta ohjaajaltaan, jotta ne ovat saavutettavissa. (Haapa ym. 2014,

28, 29.) Oppimistavoitteiden tulee liittyä osittain myös terveydenhuoltoalan asenteisiin, arvoihin ja motivaatioon (Majakulma 1996, Severinsson 1996, Mikkelsen Kyrkejebo & Hage 2005, Gaberson & Oermann 1999, Luojuksen 2011, 25 mukaan).

Tavoitteiden tietäminen mahdollistaa ohjauksen ja arvioinnin sekä antaa oppimiselle edistävän ilmapiirin harjoitteluyksikössä. (Geberson & Oermann 1999, Mölsä 2000, Öhrling & Hallberg 2001, Oinonen 2000, Lähteenmäki 2001, Helin 2004, Luojuksen 2011, 26 mukaan.) Ohjaajien tulisi olla tietoisia opiskelijoiden tavoitteista ja ohjata niiden mukaisesti opiskelijoita. Opiskelijan tavoitteet tulisi ottaa huomioon koko ohjausprosessin ajan. Se edellyttää ohjaajalta tavoitteiden ja opetussuunnitelman tuntemista. (Luojuksen 2011, 150.) Opettaja, ohjaaja ja opiskelija käyvät läpi harjoittelun yleiset tavoitteet ja henkilökohtaiset tavoitteet. Ohjaaja ja opiskelija huolehtivat siitä, että oppiminen on tavoitteiden kanssa yhdenmukainen sekä oppimistilanteita riittää, jotta tavoitteita voidaan toteuttaa. (Heinonen, 2004, 36–37.)

2.2.3 Perehdytys harjoittelupaikkaan

Perehdytyksen tavoitteena on vaikuttaa työhyvinvointiin, ammatilliseen osaamiseen, sopeutumiseen ja motivoitumiseen sekä antaa pohjan hyvälle ilmapiirille. Perehdytyksen avulla opitaan keskeiset työtehtävät ja sen tarkoituksena on tutustuttaa henkilö uuteen työyhteisöön sekä luoda työviihtyvyyttä. Perehtyjä oppii työskentelemään vastuullisesti ja itsenäisesti perehdytyksen avulla. (Miettinen ym. 2006, 66–67.) Harjoittelun alussa opiskelija tulee perehdyttää työyksikköön ja sen toimintaan. Opiskelijan pitää saada tieto käytännön asioista kuten ohjeista sairastumisen varalta. (Tampereen yliopistollinen sairaala n.d.).

Perehdytyksen sisältöön kuuluu myös terveydenhuoltoalaan liittyvät toiminnot, tietokoneohjelmat ja niiden käyttö. Toimintaperiaatteisiin sisältyy hoito-ohjeiden läpikäyminen, turvallisuuteen liittyvät asiat ja esimerkiksi työvuorokäytänteet. Perehdytyksen periaate on antaa yleiskuva työyksikön toiminnasta ja sen keskeisistä tehtävistä. (Miettinen ym. 2006, 67.)

2.2.4 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnit

Arviointiin osallistuu opiskelija, harjoitteluohjaaja ja ohjaava opettaja. Harjoittelut arvioidaan tutkinto-ohjelmakohtaisten arviointikriteereitä noudattaen. (Tuni 2019). Arvioinnin suorittaminen on yksi osa-alueista ohjausosaamisessa. Arviointitapoja voivat olla harjoittelujakson aikana tapahtuvat väliarvioinnit tai lopussa tapahtuva arviointi eli loppuarviointi. Olisi tärkeää antaa opiskelijalle säännöllistä palautetta harjoittelun aikana. (Sohlman 2020, 22–23.) Opiskelijalähtöinen arviointi on keskeinen osa arvioida opiskelijan riittävä osaaminen harjoittelun aikana (Tuomikoski 2019, 75).

Arviointi tulisi olla puolueetonta ja siinä pitäisi käydä asiat läpi opiskelijan tavoitteiden pohjalta sekä osata perustella arvioinnissa esille tuodut asiat. On tärkeää, että arviointi kohdistuu opiskelijan osaamiseen ja siihen, miten hän on sopeutunut työyksikköön. Ohjaajan pitäisi osata antaa opiskelijalle sekä positiivista että negatiivista palautetta. (Sohlman 2020, 22–23.) Arvioinnissa käsitellään harjoittelussa tapahtuvaa toimintaa ja ammatillisen kasvun kriittistä tarkastelua. Arvioinnin antaminen ja vastaanottaminen turvallisessa ohjaussuhteessa ja oppimisympäristössä ovat onnistuneen harjoittelun oleellinen lähtökohta opiskelijan ammatilliseen kehittymiseen. Opiskelijan ammatillisen minäkuva ja itsetunto muodostuu ohjaajan antaman arvioinnin ja palautteen avulla. (Gaberson & Oermann 1999, Koli & Romppanen 1999, Mölsä 2000, Rae-Björk & Hupli 2004, Clemow 2007, Anderws & Chilton 2000, Chow & Suen 2001, Bray & Nettleton 2006, Törmä 2003, Luojuksen 2011, 36, 38 mukaan.)

Helmisen (2017) tutkimuksen mukaan harjoittelun ohjaajat käyttivät erilaisia arviointimenetelmiä, kuten esimerkiksi tarkkailua, kirjallisia harjoituksia ja kysymysten esittämistä. Saatettiin myös hyödyntää muun henkilökunnan palautetta. Tutkimuksessa ilmeni, etteivät ohjaajat saaneet aina riittävästi aikaa työskennellä yhdessä opiskelijan kanssa, eikä ohjaajilla välttämättä ollut aiempaa koulutusta ohjaamisesta. Näillä asioilla saattoi olla vaikutus arvioinnin laatuun. Tulosten mukaan kuitenkin ohjaajat viettivät tarpeeksi aikaa opiskelijoiden kanssa niin, että olivat päteviä arvioimaan opiskelijoiden käyttäytymistä harjoittelun aikana. Tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, että ohjaajat varasivat hyvin aikaa loppuarvioinnille

ja suurin osa opiskelijoista oli samaa mieltä siitä, että ohjaajat, opettajat ja opiskelijat saivat tasa-arvoisesti jakaa mielipiteensä harjoittelujaksosta arviointitilanteessa. (Helminen 2017, 25–28.)

2.3 Opiskelijaohjauksen laatusuositukset

Opiskelijaohjaukselle on luotu laatusuositukset Valtakunnallisen Opiskelijaohjauksen kehittämisverkoston (ValOpe) toimesta. Laatusuositusten avulla pyritään takaamaan, että opiskelijan harjoittelun taso on riittävän laadukas ja turvallinen. Opiskelijaohjauksen yhteneväisten ja näyttöön perustuvien käytänteiden kehittämiseen pyritään näillä laatusuosituksilla. Laatusuositusten toteutumiseen ja arviointiin tulee kiinnittää huomiota harjoittelupaikoissa. Laatusuositusten kriteerit ja laatulupaukset ovat muodostettu seuraavien aihealueiden ympärille: sopimukset ja resurssit, tiedottaminen, harjoitteluyksikön toiminta, perehtyminen, asiakkaiden ja heidän läheistensä kohtaaminen, tieto ja osaaminen, opiskelijan toiminta, ohjaajan toiminta, ohjaajakoulutus, ohjaavan opettajan toiminta, harjoitteluorganisaation opiskelijaohjauksen asiantuntijan toiminta sekä arviointi. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 4–21.) Suomen ammattikorkeakoulujen terveysalan koulutuksen verkoston laatusuositus -työryhmä on laatinut laatusuositukset ammattikorkeakouluille liittyen terveysalan harjoitteluihin. Tavoitteina on muun muassa turvata opiskelijalle laadukas harjoittelu, varmistaa osaamisen kehittyminen ja jatkuva oppiminen, yhtenäistää harjoitteluprosessia sekä varmistaa sujuva yhteistyö koulutuksen ja harjoitteluympäristön välillä. (Jokelainen 2020, 5.)

Sopimukset ja resurssit -osion kriteerien mukaan harjoitteluorganisaatiossa tulee olla nimetty henkilö, joka vastaa opiskelijaohjauksesta ja hänelle on varattu aikaa kyseiseen tehtävään. Harjoitteluyksikössä tulee myös olla nimetyt, ammattitaitoiset ohjaajat opiskelijoille ja ohjaajille on varattu aikaa opiskelijaohjaukseen ja arviointikeskusteluihin sekä mahdollisuus osallistua ohjaajakoulutuksiin. Koulutusorganisaation tehtävä on varmistaa, että ohjaavalla opettajalla on riittävästi työaikaa opiskelijan oppimisprosessin tukemiseen ja että myös hänelle on tarjolla koulutusta liittyen opiskelijaohjaukseen. Harjoittelu- ja koulutusorganisaatiot varmistavat, että harjoittelujaksot ovat sopivia koulutusta, osaamistavoitteita ja opiskeltavaa teemaa ajatellen. He ovat vastuussa myös siitä, että opiskelijoita ei ole

liikaa harjoitteluyksikön toimintaan nähden ja että harjoittelupaikassa on riittävät ohjaajaresurssit. Laatulupaus liittyen sopimuksiin ja resursseihin: ”Koulutus- ja harjoitteluorganisaatiota velvoittavilla sopimuksilla ja resursseilla turvataan opiskelijalle laadukas oppimisympäristö”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 6.)

Tiedottaminen -osiossa kriteereinä on, että tiedonkulku toimii, harjoitteluyksiköllä on hyvissä ajoin tiedot opiskelijasta ja sieltä ollaan etukäteen yhteydessä opiskelijaan. Harjoitteluyksikössä tulee myös olla ohjausmateriaalia, joka on ajantasaista ja helposti saatavilla. Henkilöstöä tulee tiedottaa harjoitteluun ja opiskelijaohjaukseen liittyvistä asioista kuten opetussuunnitelmista, harjoittelun osaamistavoitteista ja arviointikäytännöistä. Yhteistyöpalavereita tulee järjestää kyseessä olevien tahojen kanssa, jotta oppimisympäristöjä saadaan kehitettyä. Opiskelijapalautteet käydään läpi ja niistä tiedotetaan kyseisen organisaation tavan mukaisesti. Laatulupaus liittyen tiedottamiseen: ”Tiedottamisella varmistetaan opiskelijoiden, ohjaajien ja ohjaavien opettajien sekä lähiesimiesten sitoutuminen ohjaukseen ja oppimisen tukemiseen”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 8.)

Harjoitteluyksikön toiminta -osion mukaan ilmapiiriin harjoitteluyksikössä tulee olla opiskelijamyönteinen ja opiskelijat otetaan mukaan toimintaan. Henkilöstön tulee osallistua opiskelijaohjaukseen sekä olla tietoinen oppimis- ja ohjausprosessista. Jos ongelmia tai epäkohtia ilmenee, niihin pitää puuttua välittömästi. Erilaisia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä tulee käyttää monipuolisesti ja innovatiivisesti. Laatulupaus liittyen harjoitteluyksikön toimintaan: ”Harjoitteluyksikössä henkilöstö toimii opiskelijalle ammatillisena roolimallina huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon arvot, eettiset periaatteet sekä toimintaa ohjaavat lait, asetukset ja ohjeet.” (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 9.)

Perehtyminen -osion mukaan opiskelijan tulee ottaa vastuuta omasta perehtymisestään, tutustua ennakkomateriaaliin ja suunnitella perehtyminen yhdessä ohjaajan kanssa. Henkilöille, jotka perehdyttävät opiskelijoita tulee varata tarpeeksi aikaa kyseiseen tehtävään ja heidän tulee olla valmistautuneita. Ensimmäisten päivien aikana opiskelija saa perehtyä harjoitteluyksikköön ja sen toimintakäytän-

töihin, turvallisuusohjeisiin, asiakkaiden hoitoprosessiin sekä työelämän sääntöihin. Perehdyttämismateriaalia tulee olla myös tarjolla. Laatulupaus liittyen perehtymiseen: ”Opiskelijaperehdytys on johdonmukainen kokonaisuus, joka on kaikilla toimijoilla tiedossa. Perehtyminen luo turvallisen ja hyvän pohjan opiskelijan harjoittelujaksolle ja ammattitaidon kehittymiselle”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 10.)

Asiakkaiden ja heidän läheistensä kohtaaminen -osion mukaan opiskelijan tulee kohdella asiakkaita arvostavasti, esitellä oman roolinsa sekä kysyä luvan siihen, että saa olla mukana hoitotilanteessa. Opiskelijan tulee myös kunnioittaa yksilöllisyyttä, yksityisyyttä ja monikulttuurisuutta. Hänen tulee tiedostaa oma osaamis- tasonsa, toimia vastuullisesti sekä toimia lakien, asetusten ja eettisten periaatteiden mukaan. Laatulupaus tässä osiossa: ”Opiskelija toimii ihmisläheisesti asiakkaiden ja heidän läheistensä kohtaamisessa”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 12.)

Tieto ja osaaminen -osion kriteereinä on, että opiskelijan harjoittelujaksot ja oppimisympäristöt ovat tarkoituksenmukaisia, huomioidaan yksilölliset tarpeet, oppimistyyli ja opintojen vaihe sekä tuetaan häntä käyttämään näyttöön perustuvaa tietoa, aiempaa osaamistaan ja refleктоimaan omaa oppimistaan. Harjoittelun aikana tulee hyödyntää erilaisia oppimistilanteita ja oppimista tukevia menetelmiä. Laatulupauksena tässä osiossa: ”Opiskelija osaa soveltaa harjoittelussa näyttöön perustuvaa teoretietoa sekä aiemmin hankittua osaamista”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 13.)

Opiskelija -osiossa kerrotaan opiskelijan vastuusta harjoittelujakson aikana. Hänen tulee muun muassa olla tietoinen harjoitteluyksikön toiminnasta, opinnot tulee olla suoritettuna opetussuunnitelman mukaan, osallistua perehdytykseen, laatia tavoitteet, olla aktiivinen ja tietoinen omasta osaamisestaan ja kehittymistarpeistaan sekä pyytää, vastaanottaa ja antaa palautetta. Opiskelijan tulee myös noudattaa työelämän sääntöjä, työvuoroja sekä turvallisuusohjeita. Laatulupauksena opiskelija -osiossa: ”Opiskelija ottaa vastuun osaamisen kehittymisestä ja ammatillisesta kasvusta sekä refleктоi aktiivisesti oppimistaan osaamistavoitteidensa mukaisesti”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 14.) Ennen harjoittelua opiskelijan tulee muun muassa huolehtia riittävästä

osaamisesta, jota harjoittelu edellyttää, valmistautua aktiivisesti harjoitteluun sekä suunnitella harjoittelua opintosuunnitelmansa mukaan. (Jokelainen 2020, 8.)

Ohjaaja -osiossa kerrotaan ohjaajan vastuusta opiskelijaohjauksessa ja harjoittelujakson aikana. Ohjaajan tulee sisäistää opetusvelvollisuutensa sekä sitoutua opiskelijoiden ohjaamiseen. Hänen tulee luoda positiivinen, avoin ja turvallinen ilmapiiri sekä käydä läpi opiskelijan tavoitteet harjoittelun alussa yhdessä opiskelijan kanssa. Ohjauskeskusteluita tulee käydä opiskelijan kanssa myös harjoittelun aikana. Tärkeänä tehtävänä on luoda oppimistilanteita ja näin mahdollistaa opiskelijan ammatillisen kehityksen. Ohjaajan tulee antaa opiskelijalle palautetta ja puuttua mahdollisiin epäkohtiin sekä olla valmis ottamaan palautetta vastaan omasta toiminnastaan. Ohjaajan on myös tärkeää arvioida omaa toimintaansa ja kehittää osaamistaan erilaisilla koulutuksilla. Laatulupauksena ohjaaja -osiossa: ”Ohjaaja mahdollistaa ja varmistaa yhdessä opettajan kanssa opiskelijan laadukkaan ja turvallisen harjoittelun ja opiskelijan tavoitteellisen osaamisen kehittymisen”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 15.)

Ohjaajakoulutus -osiossa käydään läpi koulutukseen liittyviä kriteerejä. Ohjausosaamista tulee ylläpitää ja päivittää osallistumalla erilaisiin koulutuksiin sekä välittää tietoa omassa työyksikössään eteenpäin. Ohjaajakoulutusten tavoitteiden ja sisällön tulee tukea pedagogisia ohjaustaitoja tukevia kokonaisuuksia, siellä tulee olla monenlaisia oppimisympäristöjä ja erilaisia opetusmenetelmiä. Laatulupauksena ohjaajakoulutuksessa: ”Henkilöstölle järjestetään ohjaajakoulutusta ja heitä tuetaan osallistumaan koulutuksiin sekä kehittämään oppimisympäristöjä ja opiskelijaohjauksen laatua”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 16.)

Ohjaava opettaja -osiossa käydään läpi opettajan roolia harjoittelussa. Opettajan tulee pitää yhteyttä opiskelijaan sekä harjoitteluyksikköön. Opettajan tehtävänä on olla tukena, tavoitettavissa sekä osallistua arviointikeskusteluihin. Jos haasteita ilmenee, opettajan tulee olla niissä tukena ja mahdollisesti olla valmis hylkäämään harjoittelujakso. Oppimisympäristöjä tulee kehittää ja opiskelijoiden palautteet tulee tiedottaa muille osapuolille. Laatulupaus ohjaava opettaja -osiossa:

”Koulutusorganisaation ohjaava opettaja mahdollistaa ja varmistaa pedagogisella asiantuntijuudella yhdessä ohjaajan kanssa opiskelijan laadukkaan ja turvallisen harjoittelun sekä tavoitteellisen oppimisen ja ammatillisen osaamisen kehittymisen”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 17.) Opettajan tulee myös huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävä osaaminen, tieto osaamistavoitteista, oppimisen reflektoinnista ja arviointikriteereistä, sopia ohjauuskäytänteistä opiskelijan ja harjoitteluyksikön kanssa sekä arvioida sitä, että opiskelija saa asianmukaista ohjausta harjoittelussa. (Jokelainen 2020, 9, 13.)

Seuraava osio on nimeltään harjoitteluorganisaation opiskelijaohjauksen asiantuntija ja tähän kuuluu esimerkiksi koulutus- ja opetuskoordinaattori, opetuslihoitaja ja hoitotyön kliininen opettaja. Asiantuntijat ovat vastuussa yhteistyöstä harjoitteluyksikön, opiskelijan ja oppilaitoksen välillä. Heidän tulee seurata opiskelijaohjauksen laatua, koordinoida ohjausprosessia, tiedottaa opiskelijaohjauksen tilanteesta esimiehille ja jakaa tietoa harjoittelumahdollisuuksista. He osallistuvat myös perehdytykseen, ovat tukena opiskelijoille ja tukevat haastavissa tilanteissa. Heidän tehtävänä on myös järjestää täydennyskoulutusta ja vahvistaa henkilöstön osaamista opiskelijaohjauksessa. Heidän vastuullaan on myös opinäytetyöprosessin koordinoiminen, osallistuminen valtakunnalliseen yhteistyöhön, hanke- ja tutkimustyöhön sekä oman osaamisalueen kehittäminen. Laatulu-paus tässä osiossa: ”Opiskelijaohjauksen asiantuntija tuntee harjoitteluyksiköt ja toimii yhteistyötahona opiskelijalle, opettajille, henkilöstölle ja esimiehille ja varmistaa oppimisympäristöjen ja ohjauksen laadun sekä niihin liittyvän jatkuvan kehittämisen”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 18–19.)

Viimeinen osio on nimeltään arviointi ja se on jaettu kahteen osioon: opiskelijan osaamisen ja oppimisen arviointi sekä oppimisympäristön ja ohjauksen arviointi. Opiskelijaan liittyvässä osiossa kriteereinä on, että arviointeihin tulee osallistua opiskelijan, ohjaajan sekä opettajan ja kaikki heistä ovat tietoisia opiskelijan lähtötasosta, tavoitteista sekä arviointikriteereistä. Opiskelijan tulee saada palautetta sekä kirjallinen ja suullinen arviointi, mikä on perusteltua. Hänellä pitää myös olla mahdollisuus antaa palautetta. Opiskelijan tulee itse arvioida omaa osaamistaan harjoittelujakson ajan. Laatulu-paus ensimmäisessä osiossa: ”Opis-

kelijalle annettu arviointi perustuu opiskelijan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin”. Ohjaukseen liittyvässä osiossa kriteereinä on, että opiskelijan tulee antaa palautetta opiskelijaohjauksesta ja oppimisympäristöstä. Ohjauksen laatua tulee arvioida ja kehittää palautteiden perusteella. Ohjausosaamista arvioidaan kehityskeskusteluissa. Laatulupauksena toisessa osiossa: ”Oppimisympäristöjen ja opiskelijaohjauksen laatua kehitetään ja arviointitietoon perustuen yhteistyössä harjoittelu- ja koulutusorganisaatioiden edustajien kanssa”. (Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto 2017, 20–21.)

2.4 Haasteet ja onnistumiset opiskelijaohjauksessa

Teuhon ym. (2017) tutkimuksessa selvitettiin terveydenhuoltoalan opiskelijoiden kielteisiä kokemuksia harjoittelun aikana. Tutkimuksesta kävi ilmi, että opiskelijoihin kohdistui negatiivista nonverbaalista viestintää ja he eivät kokeneet olevansa osa työyhteisöä. Opiskelijoita ei puhuteltu omalla nimellä ja osa henkilökunnasta saattoi keskustella heistä selän takana ikävään sävyyn. Ohjauksessa opiskelijat kokivat puutteelliseksi esimerkiksi perehdytyksen ja ettei ohjaajaksi ollut nimetty tiettyä henkilöä. Yleinen negatiivinen asenne ohjausta kohtaan, ohjaajien riittämättömät taidot ohjaukseen sekä ei-toivotut oppimistilanteet nousivat esiin harjoittelupaikkaan liittyen. Opiskelijat kokivat, että heidän tavoitteitaan ja osaamisen tasoaan ei huomioitu yksilöllisesti. Tutkimuksessa käsiteltiin myös oppimisprosessia ja siihen liittyviä epäkohtia. Opiskelijoista tuntui, että heihin ei luoteta, he eivät saaneet tarpeeksi vastuuta eikä palautetta annettu riittävästi. Opiskelijoiden kohtaaminen ja arvostaminen koettiin puutteellisena, jonka seurauksena he kokivat itsensä taakkana. Opiskelijat kokivat tuen puutetta ohjaajien siirtäessä ohjausvastuuta muille. (Teuhon ym. 2017. 13–15.)

Harjoittelujen aikana on todettu monia haasteita, kuten opiskelijoille aiheutunut stressi, epävarmuus, neuvottomuus sekä osaamattomuuden tunne. Isoimmat stressin ja ahdistuksen aiheuttajat opiskelijoille ovat tiedon puute, uudet tilanteet, liiallisen vastuun saaminen omaan kokemukseensa nähden sekä haastavat hoitokokemukset potilaiden, omaisten ja henkilökunnan kanssa. Myös puutteellinen ohjaus vaikuttaa opiskelijan stressiin ja ahdistukseen. (Hakojärvi ym. 2011, Romppanen 2011, Sharif & Masoumi 2005, Helminen ym. 2014 Teuhon ym.

2017, 12 mukaan.) Opiskelijan henkilökohtaiset asiat saattavat vaikuttaa harjoittelussa jaksamiseen. Näitä ovat esimerkiksi opiskelu-, työ- ja sosiaalisen elämän yhdistäminen sekä taloudelliset haasteet harjoittelun aikana. (Haapa ym. 2014, 13.)

Opiskelijat kokivat epäasiallisen kohtelun ja huonon ilmapiirin vaikuttavan omaan oppimiseen ja motivaatioon. On todettu, että opiskelijoita kohdellaan monesti samalla tavalla kuin potilaitakin. (Harth ym. 2009, Hakojärvi ym. 2011, Romppanen 2011, Teuhon 2017, 12 mukaan.) Ongelmia on koettu olevan opiskelijoiden, työntekijöiden ja työyksikön välillä tutkimuksen mukaan. Työntekijöiden välillä oli erimielisyyksiä, ilmapiiri oli kireä, toisista puhuttiin ikävään sävyyn ja muiden työntekijöiden työpanosta arvosteltiin. Opiskelijat kokivat negatiivisen ilmapiirin luovan epämiellyttäviä tilanteita sekä työntekijöiden välillä että työntekijän ja opiskelijan välillä. Negatiivinen työilmapiiri vaikuttaa suuresti oppimiskokemukseen, jonka vuoksi siihen olisi syytä tutkimuksen mukaan kiinnittää erityistä huomiota jatkossa. (Teuho ym. 2017, 13, 15.)

Ohjaajan hyvät vuorovaikutustaidot ja positiivinen asenne opiskelijaohjauksessa kehittävät ohjaajan ja opiskelijan välistä turvallista ja luotettavaa ilmapiiriä, joka luo pohjan oppimisen kehittymiselle (Haapa ym. 2014, 14). Ohjaajan pitää huomioida, että hänen toimintansa pitäisi tukea opiskelijan oppimista ja kehittymistä sekä toimia roolimallina opiskelijalle. Opiskelijoiden ohjauksessa erilaisten menetelmien käyttöä tulisi pohtia säännöllisesti eikä vain silloin kun harjoittelun aikana ilmenee ongelmia. Ohjaajan pitäisi osata muuttaa ohjaustapaansa tarpeen tullen opiskelijan kehittymisen edistämiseksi. Harjoittelun aikana tulisi myös antaa opiskelijalle paljon tilaa oppia itsenäisesti, eikä ohjaaja tekisi liikaa opiskelijan puolesta. Tämä usein mielletään haastavaksi, sillä siihen vaikuttaa totuttu toimintatapa ja kiire. (Sohlman 2020, 25–26.) Ohjaajan tuki opiskelijan itseohjautuvuuteen on tärkeä osa harjoittelua (Haapa ym. 2014, 14).

Arvioinnit opiskelijan osaamisesta olivat yksi haasteellisimmista asioista opiskelijaohjauksessa. Ohjaajan oli vaikea arvioida sitä, että onko opiskelija oma-aloitteinen tai esimerkiksi onko hän hitaampi tekijä vai eikö hän oikeasti osaa. Haastavaa oli arvioida, kuinka paljon opiskelijalta voidaan vaatia, jos hän on ollut vain

vähän aikaa harjoittelupaikassa. (Sohlman 2020, 22.) Tuomikosken (2019) tutkimuksen mukaan ohjaajakoulutuksella on positiivinen vaikutus ohjaajien osaamiseen eri osa-alueissa kuten arvioinnissa, tavoitteellisessa ohjauksessa sekä opiskelijan oppimisprosessin tukemisessa. Arviointi on tärkeä osa opiskelijaohjausta ja se koettiin haasteelliseksi. Ohjaajien tulisi tietää tavoitteet, arviointikriteerit sekä oman roolinsa merkitys arvioinnissa. Arviointia tulee toteuttaa koko harjoittelun ajan palautteen antamisella. (Tuomikoski 2019, 75–77.)

Väliarviointeja olisi pitänyt järjestää enemmän ja asioista pitäisi puhua avoimemmin, ettei loppuarvioinnissa tulisi yllätyksiä ja toimintaa voitaisiin kehittää ennen harjoittelun loppumista. Myös ohjaajien mielestä kehittämisen tarpeessa olevien asioiden kertominen vasta loppuarvioinnissa oli huono tapa toimia. Koettiin jatkuvan palautteen annon helpottavan arviointien suorittamista. Suullisen arvioinnin lisäksi kirjallinen loppuarvioinnin tapa koettiin hankalaksi. (Sohlman 2020, 22–23.)

Yleiset tavoitteet koettiin liian laajoiksi, jonka vuoksi opiskelijan oli hankala luoda omat tavoitteet niiden pohjalta. Harjoittelujaksolla opiskelijoiden omien tavoitteiden läpi käyminen ei ollut aina mahdollista, sillä aikaa ei riittänyt siihen. Jos tavoitteita jouduttiin muokkaamaan, on ohjaajan tuettava opiskelijaa uusien tavoitteiden luomisessa. Tärkeänä pidettiin ohjaajan ja opiskelijan yhteistä näkemystä, mitä sillä harjoittelujaksolla halutaan oppia ja kehittää. (Sohlman 2020, 26–27.)

Opiskelijaohjaajana toimiminen voi kehittää ohjaajan omaa ammattitaitoa. Sipponen tutkimuksen (2009) mukaan ohjaajat joutuivat perustelemaan toimintaansa opiskelijoille ja näin miettimään omaa toimintaansa. Opiskelijoiden ansiosta työntekijät voivat saada uusia ja vaihtoehtoisia tapoja toimia. Opiskelijoilta saatiin myös uutta tietoa ja he auttoivat pysymään mukana alan kehityksessä. Opiskelijoiden kysymykset pakottivat ohjaajat kertaamaan ja etsimään tietoa, mikä koettiin hyvänä asiana. Ohjaaminen ja opiskelijat koettiin positiivisena asiana ja voimavarana työyhteisössä. Opiskelijaohjauksessa oli myös negatiivisia puolia kuten ohjaamisen kuormittavuus ja stressaavuus. Opiskelijaohjaus voi olla rankkaa, jos esimerkiksi henkilökemiat eivät toimi tai opiskelija ei ota vastaan ohjeita ja palautetta. (Sipponen 2009, 29–32.)

Oppimisprosessin tukeminen koettiin haasteelliseksi. Ohjaajat ovat merkittävässä asemassa opiskelijan oppimisprosessin tukemisessa ja se tapahtuu käyttämällä erilaisia opetusmenetelmiä, hyödyntämällä erilaisia oppimistilanteita ja kannustamalla opiskelijaa käyttämään teoretietoa käytännön työssä. (Tuomikoski 2019, 80–81.) Onnistuneeseen harjoitteluun kuuluu O'Brienin, McNeilin ja Dawsonin tutkimuksen (2019) mukaan tarkka perehdytys, selkeät oppimistavoitteet, tuen antaminen sekä se, että tarkistetaan, miten opiskelijalla menee harjoittelun edetessä. Tämä vaatii yhteistyötä harjoittelupaikan, opiskelijaohjaajan ja koulun välillä. Opiskelijat arvostivat sitä, että heidät otettiin aktiivisesti mukaan työtehtäviin, heitä tuettiin, arvostettiin, kohdeltiin yhtenä työyhteisön jäsenenä sekä annettiin palautetta. (O'Brien, McNeil & Dawson 2019, 53.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Tarkoituksena on kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa.

Tutkimusongelmat:

1. Missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksen olevan hyvää?
2. Missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksessa olevan kehitettävää?

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Määrällinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutetaan määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä tutkittavia asioita ja tietoa tarkastellaan numeerisesti. Tämä menetelmä vastaa esimerkiksi kysymyksiin mikä, missä, paljonko, kuinka usein. Tutkimustieto on numeerista aineistoa, joka tulkitaan ja avataan sanallisesti. Määrällisessä tutkimuksessa mitattavat asiat perustuvat teoriapohjaan. (Vilkkä 2014, 14, 26.) Tutkittavan asian tulee olla mitattavissa sekä testattavissa. Tutkittava asia tai ilmiö pitää pystyä operationalisoimaan eli se pitää pystyä muuttamaan mitattavaan muotoon. Tämä edellyttää sitä, että tutkimuksen tekijä tietää tutkimuksen perusjoukon eli kohderyhmän. (Vilkkä 2021, 185–186.)

Tutkimusprosessi aloitetaan määrittämällä tutkimusongelma ja perehtymällä aiheeseen, josta on tehty eri tutkimuksia ja niiden tuloksia sekä muuten aiheeseen liittyvää teoriaa. Tutkimusongelma on yksi tärkeimmistä asioista, joka auttaa kokoamaan, käsittelemään ja analysoimaan käsiteltävää aihetta. Tämän jälkeen tutkimusprosessi jatkuu lomakkeen laatimisella, aineiston keräämisellä ja käsittelyllä sekä tulosten analysoinnilla ja raportoinnilla. (Heikkilä 2014, 20–21.)

4.2 Aineistonkeruu

Tutkimuksen onnistuminen riippuu suurilta osin kyselylomakkeesta, joten se tulee suunnitella hyvin ja aiheeseen tulee perehtyä kunnolla. Hyvässä kyselylomakkeessa tulee toteutua sisällölliset ja tilastolliset näkökulmat. (Vehkalahti 2014, 20.) Kun kyselylomaketta suunnitellaan, sen perustana toimii tutkimussuunnitelma (Vilkkä 2021, 191). Tutkimuksen tavoite tulee olla selvillä ennen kyselylomakkeen laatimista. Hyvä kyselylomake on selkeä, ei liian pitkä, kysymykset etenevät loogisesti ja kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan. Samaan aihepiiriin liittyvät kysymykset on jaoteltu kokonaisuuksiksi ja niillä on selkeät otsikot. (Heikkilä 2014, 45–47). Kyselylomake (liite 1.) laadittiin teoriapohjaan perustuen. Yhtenä lähteenä käytettiin Valtakunnallisen Opiskelijaohjauksen kehittämisverkoston

(ValOpe) laatusuosituksia, johon on koottu opiskelijaohjauksen kannalta merkittäviä kriteereitä sekä laatulupauksia. Muita lähteitä oli erilaiset tutkimukset sekä artikkelit aiheesta. Kyselylomake tehtiin Google Forms -ohjelmistolla.

Kyselylomakkeessa voi olla esimerkiksi monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä sekä sekamuotoisia kysymyksiä (Vilkkä 2021, 191). Tähän kyselylomakkeeseen valittiin ainoastaan monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä ei ollut. Kyselylomakkeessa oli kaksi kysymystä esitiedoista (henkilön ikä ja sukupuoli) sekä 13 väittämää liittyen harjoittelun opiskelijaohjaukseen. Nämä 13 väittämää jaoteltiin kolmeen eri osioon, joita olivat harjoittelun aloitus, harjoittelun aikana sekä harjoittelun arviointi.

Tässä kyselylomakkeessa käytettiin Likertin asteikkoa. Likert-asteikko on 4- tai 5-portainen vastausasteikko, jossa vastausvaihtoehtojen ääripäät ovat yleensä *täysin eri mieltä* ja *täysin samaa mieltä*. Vastausvaihtoehtoja voi olla esimerkiksi neljä, viisi, seitsemän tai yhdeksän. (Heikkilä 2014, 51.) Tässä kyselyssä käytettiin neljää eri vastausvaihtoehtoa, jotka olivat: 1 = Täysin eri mieltä, 2 = Jokseenkin eri mieltä, 3 = Jokseenkin samaa mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä. Kaikki kysymykset olivat pakollisia ja jokaiseen kysymykseen pystyi vastaamaan vain yhdellä vastausvaihtoehdolla.

Kyselylomake tulee aina esitestata eli antaa kohdejoukon henkilöille vastattavaksi. Heidän tehtävänä on arvioida esimerkiksi ohjeiden ja kysymysten selkeys, vastausvaihtoehtojen toimivuus ja vastaamiseen kuluva aika. Esitestauksen jälkeen tehdään tarvittavat muutokset. (Heikkilä 2014, 58). Kyselylomake esitestattiin kolmella henkilöllä, jotka olivat muita sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoita. Esitestaamisen jälkeen kyselylomakkeeseen ei tullut muutoksia.

Saatekirjeen tehtävänä on avata tutkimuksen taustaa sekä vastaamista. Saatekirjeen tulee olla kohtelias eikä se saa olla liian pitkä. (Heikkilä 2014, 59). Saatekirjeessä kerrotaan tutkimuksen perustiedot eli muun muassa minkälainen tutkimus on kyseessä, tutkimuksen tekijät, missä tutkimustuloksia käytetään ja miten kyselyyn vastaajat on valittu. Jos saatekirje on laadittu hyvin, se voi herättää lukijan mielenkiinnon kyselyyn vastaamiseen. (Vehkalahti 2014, 47–48.) Kyselylo-

makkeen yhteyteen laadittiin myös saatekirje (liite 2.). Saatekirjeestä ilmeni tutkimuksen tekijät, tekijöiden yhteystiedot sekä tutkimuksen tarkoitus ja tavoite. Saatekirjeestä ilmeni, että vastaaminen oli vapaaehtoista, vastaajat pysyvät nimettöminä ja että aineisto hävitetään analysoinnin jälkeen asianmukaisesti. Saatekirjeessä myös kiitettiin vastaajia etukäteen.

Opinnäytetyön aineistonkeruu tapahtui 12.5.-2.6.2022 eli vastausaikaa kyselyyn oli kolme viikkoa. Kysely oli osoitettu Tampereen ammattikorkeakoulun toisen ja kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoille. Kyselylomake toimitettiin saatekirjeen kanssa sähköpostitse röntgenhoitajan tutkinto-ohjelman opettajalle, joka välitti sähköpostin eteenpäin opiskelijoille. Muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin viikon kohdalla.

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston keräämisen ja tallentamisen jälkeen, alkaa aineiston käsittely. Tietoja tulee käsitellä niin, että saadaan vastaus tutkimusongelmaan. Aineiston käsittely alkaa siitä, että tutkitaan jokaisen muuttujan saamia arvoja ja niitä kuvaillaan. (Heikkilä 2014, 138–139.) Kun tuloksia esitetään graafisesti, tärkeintä on selkeys ja yksiselitteisyys. Hyvä tilastokuvio kertoo tiedon visuaalisesti, sisältää suuren määrän tietoa pienessä tilassa eikä vääristä tietoa. Lukijan mielenkiinto herää hyvän kuvion myötä. (Heikkilä 2014, 148–149.)

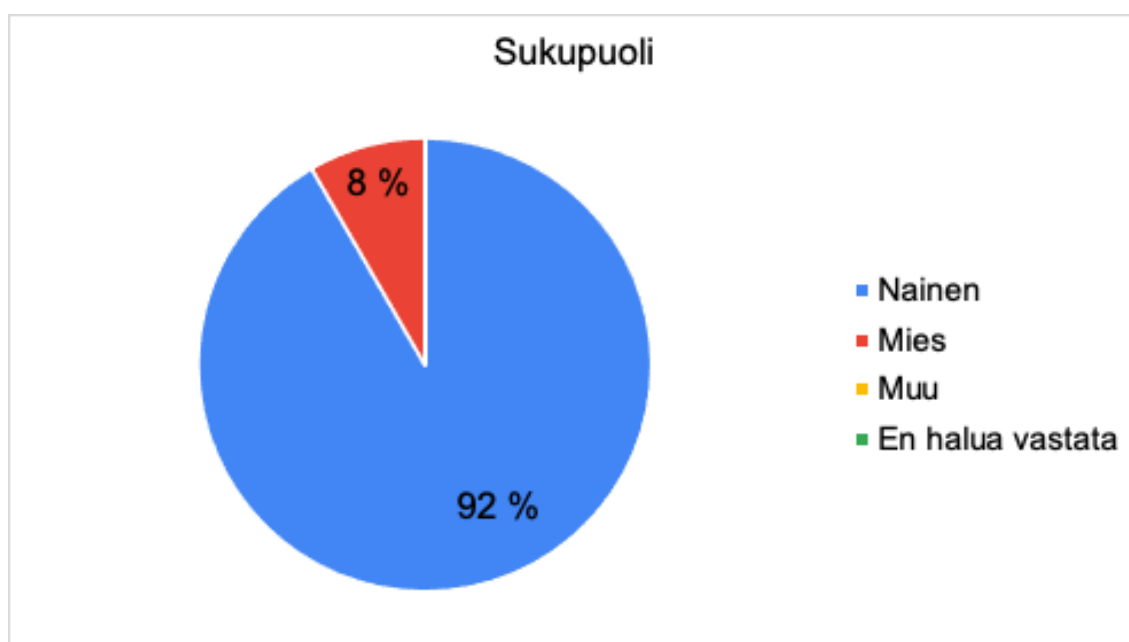
Vastauksia saatiin yhteensä 24 kappaletta. Tutkimuksen perusjoukkoon kuuluvia henkilöitä eli toisen ja kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoita on yhteensä 80 henkilöä eli perusjoukkona oli 78 henkilöä opinnäytetyöntekijät pois lukien. Vastausprosentti oli 31 %. Vastausprosentit kyselytutkimuksessa ovat yleensä alle 50 % (Vehkalahti 2014, 44).

Kyselyn vastaukset siirrettiin Google Forms -ohjelmistosta Microsoft Excel -ohjelmistoon, jossa tutkimuksen tulokset analysoitiin tilastollisin menetelmin. Excelissä tuloksista muodostettiin graafisia kuvioita ja tässä tutkimuksessa käytettiin ympyrä- ja pylväsdiagrammeja. Vastanneiden taustatiedoista eli sukupuolesta ja iästä muodostettiin ympyrädiagrammit. Väittämien tuloksista muodostettiin pylväsdiagrammit. Tuloksissa esitetyt prosenttiluvut ovat kokonaislukuja.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

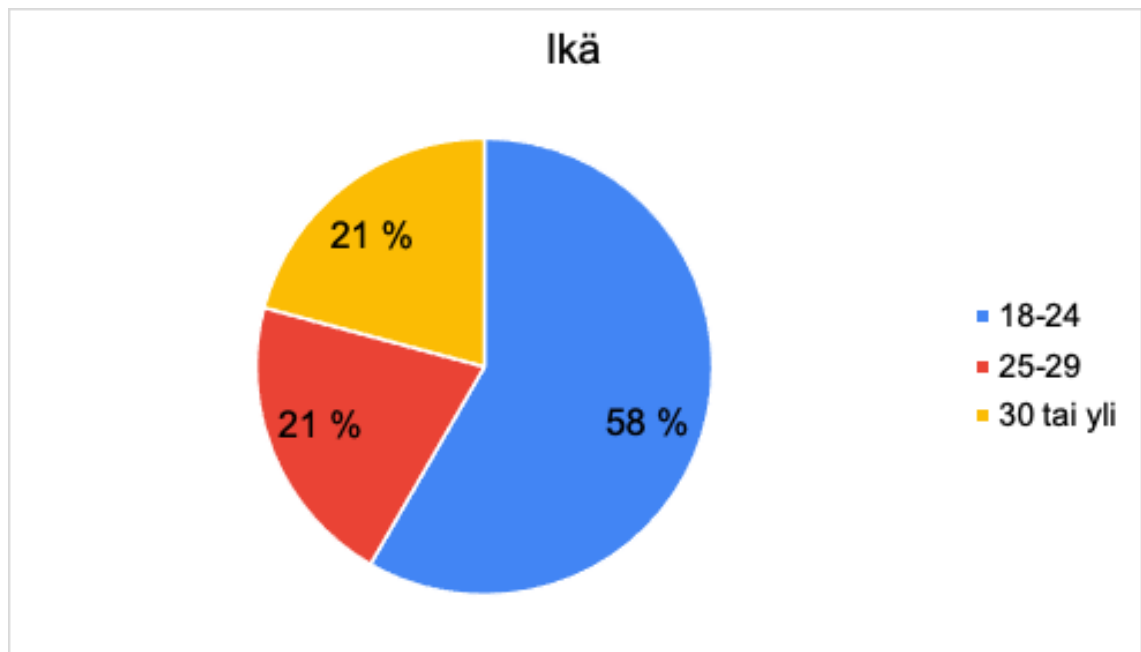
5.1 Esitiedot vastaajista

Kyselyyn vastasi yhteensä 24 henkilöä. Kyselylomakkeessa (Liite 1.) oli yhteensä 15 kysymystä, joista kaksi ensimmäistä oli esitietokysymyksiä liittyen henkilön sukupuoleen ja ikään. Ensimmäiseksi kysyttiin vastaajan sukupuolta. Vastausvaihtoehdot olivat: nainen, mies, muu, en halua vastata. Vastanneista 92 % (n=22) oli naisia ja 8 % (n=2) oli miehiä (kuvio 1).

KUVIO 1. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma prosentteina

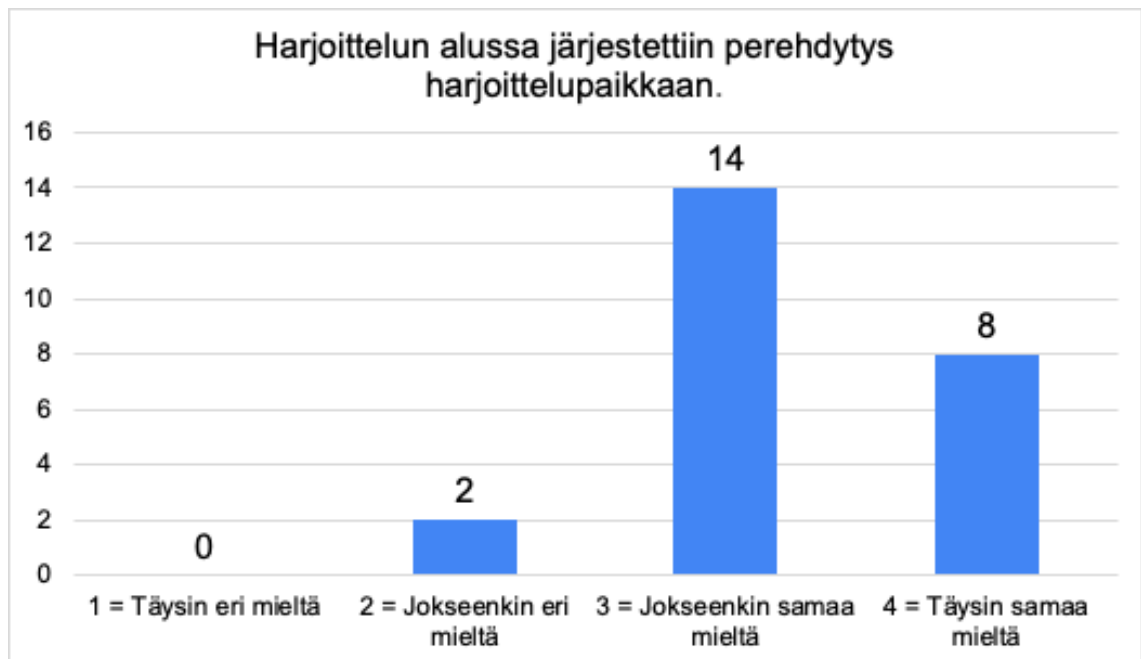
Seuraavaksi kysyttiin kyselyyn vastaajan ikää. Vastausvaihtoehdotja oli kolme ja ne jaoteltiin kolmeen eri luokkaan. Nämä luokat olivat: 18–24-vuotias, 25–29-vuotias, 30-vuotias tai yli. 58 % (n=14) vastanneista oli 18–24-vuotiaita, 21 % (n=5) vastanneista oli 25–29-vuotiaita ja 21 % (n=5) vastanneista oli 30-vuotiaita tai sen yli (kuvio 2).

KUVIO 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma prosentteina

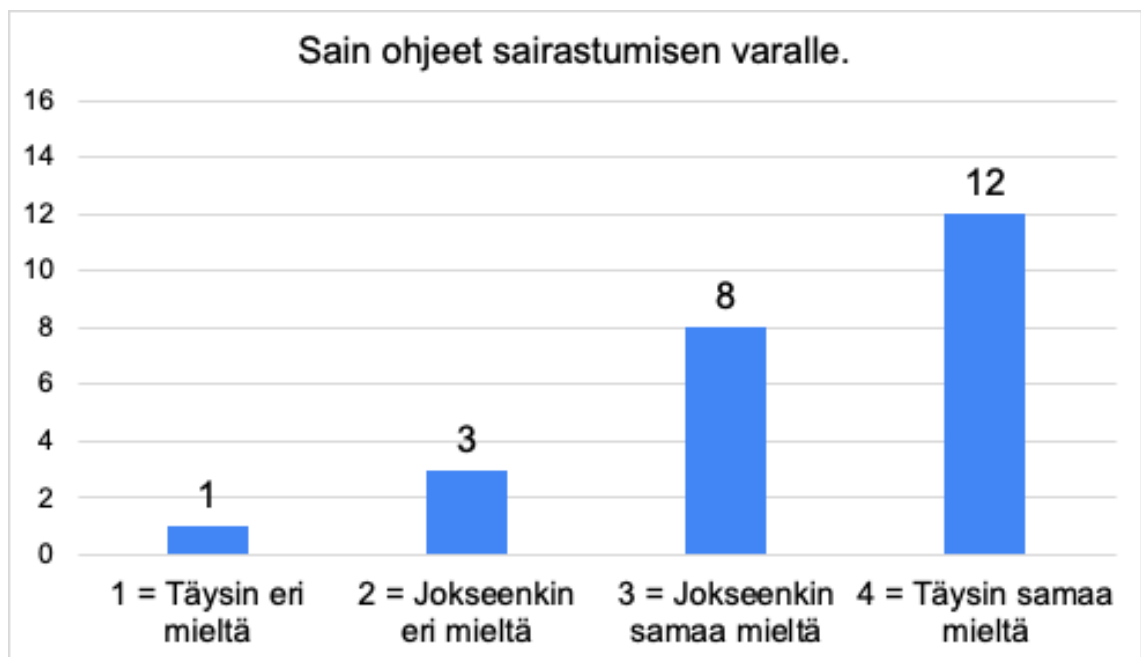
5.2 Opiskelijaohjaus harjoittelun alussa

Ensimmäinen osio käsitteli harjoittelun aloitusta ja siihen liittyviä käytänteitä. Tähän osioon kuului kolme väittämää. Ensimmäisessä väittämässä todettiin, että harjoittelun alussa järjestettiin perehdytys. 33,3 % (n=8) oli täysin samaa mieltä, 58,3 % (n=14) oli jokseenkin samaa mieltä ja 8,3 % (n=2) oli jokseenkin eri mieltä. Kukaan ei vastannut olevansa täysin eri mieltä (kuvio 3).

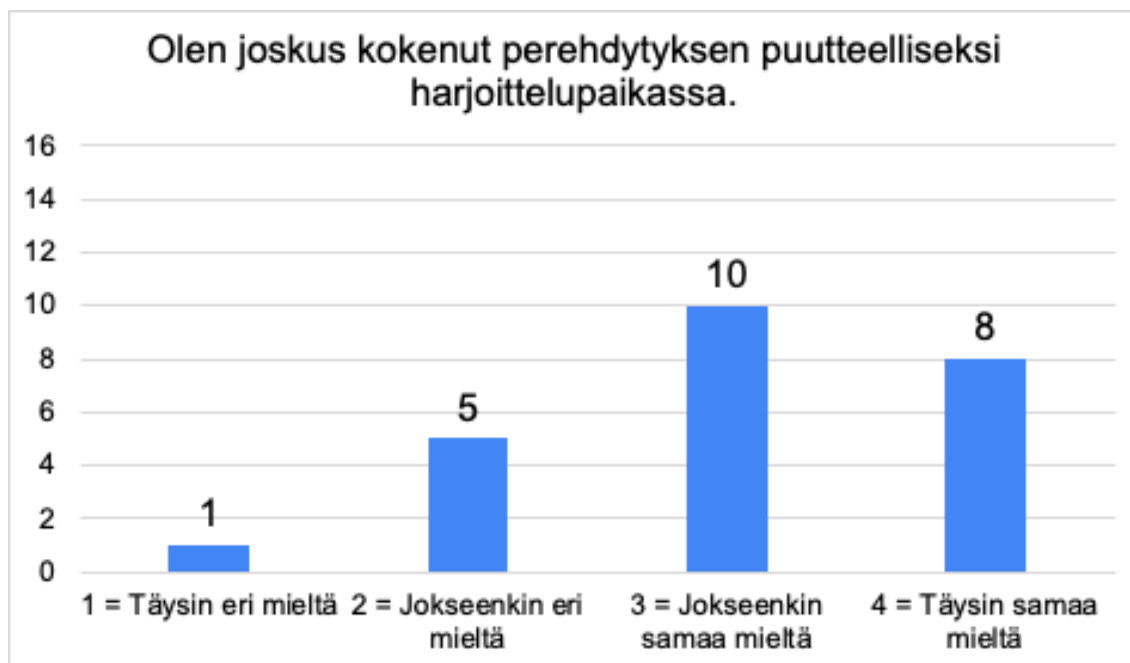
KUVIO 3. Väittämän ”harjoittelun alussa järjestettiin perehdytys harjoittelupaikkaan” tulokset

Toisessa väittämässä todettiin, että harjoittelupaikassa annettiin ohjeet sairastumisen varalle. 50 % (n=12) oli täysin samaa mieltä, 33,3 % (n=8) oli jokseenkin samaa mieltä, 12,5 % (n=3) oli jokseenkin eri mieltä ja 4,2 % (n=1) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 4).

KUVIO 4. Väittämän ”sain ohjeet sairastumisen varalle” tulokset

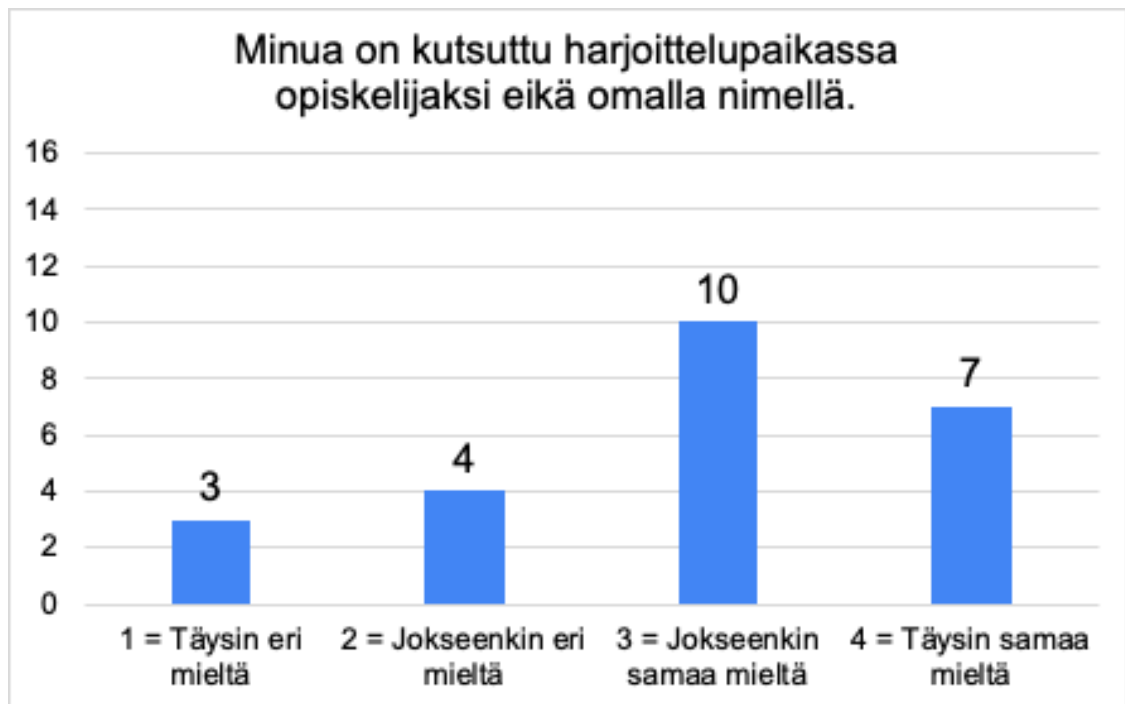
Kolmannessa väittämässä todettiin, että opiskelija oli joskus kokenut perehdytyksen puutteelliseksi harjoittelupaikassa. 33,3 % (n=8) oli täysin samaa mieltä, 41,7 % (n=10) oli jokseenkin samaa mieltä, 20,8 % (n=5) oli jokseenkin eri mieltä ja 4,2 % (n=1) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 5).

KUVIO 5. Väittämän ”olen joskus kokenut perehdytyksen puutteelliseksi harjoittelupaikassa” tulokset

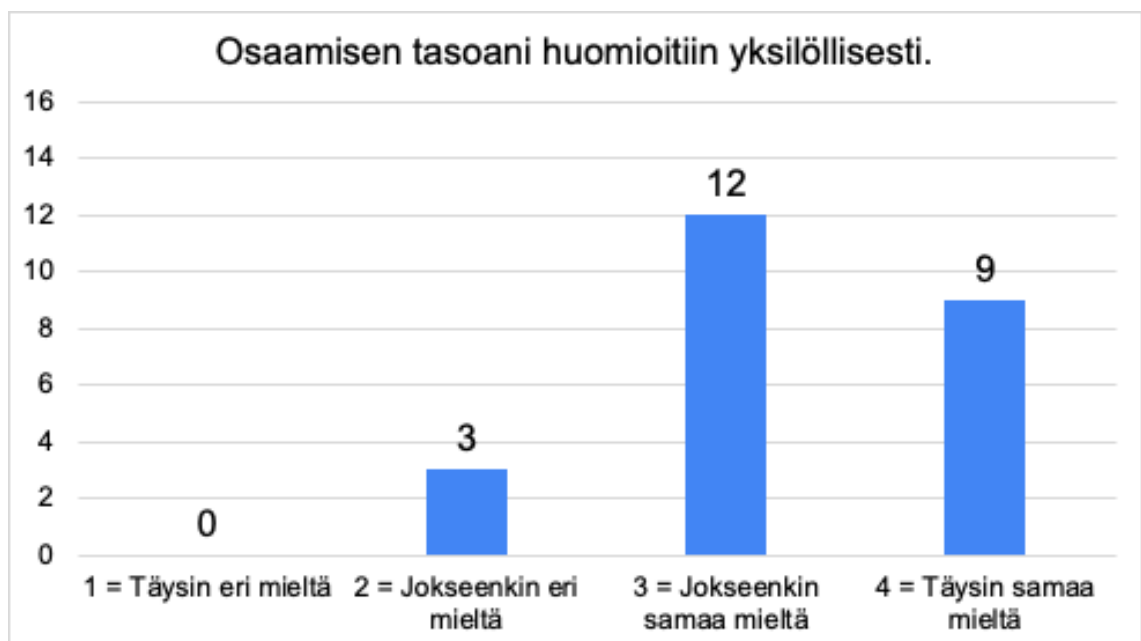
5.3 Opiskelijaohjaus harjoittelun aikana

Harjoittelun aikana -osioon kuului seitsemän väittämää ja ne liittyivät harjoittelujakson aikana tapahtuviin asioihin sekä opiskelijaohjaukseen harjoittelussa. Ensimmäinen väittämä tässä osiossa liittyi opiskelijan puhutteluun. Väittämässä todettiin, että opiskelijaa on kutsuttu harjoittelupaikassa opiskelijaksi eikä hänen omalla nimellään. 29,2 % (n=7) oli täysin samaa mieltä, 41,7 % (n=10) oli jokseenkin samaa mieltä, 16,7 % (n=4) oli jokseenkin eri mieltä ja 12,5 % (n=3) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 6).

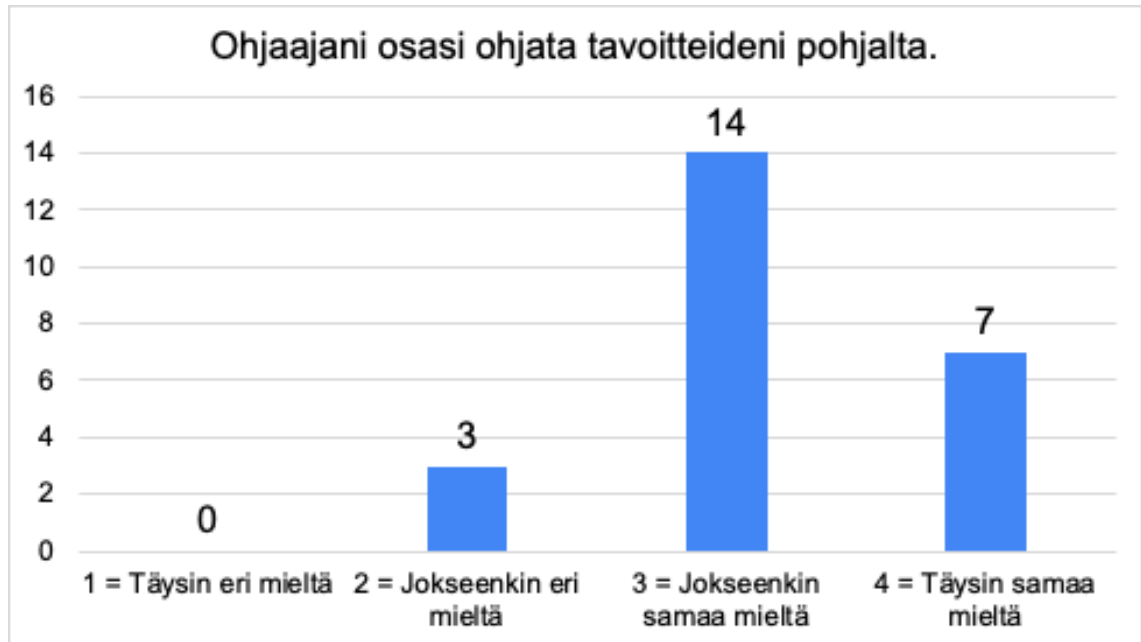
KUVIO 6. Väittämän ”minua on kutsuttu harjoittelupaikassa opiskelijaksi eikä omalla nimellä” tulokset

Toisessa väittämässä tässä osiossa todettiin, että opiskelijan osaamisen tasoa oli huomioitu yksilöllisesti. 37,5 % (n=9) oli täysin samaa mieltä, 50 % (n=12) oli jokseenkin samaa mieltä ja 12,5 % (n=3) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Kukaan ei vastannut olevansa täysin eri mieltä (kuvio 7).

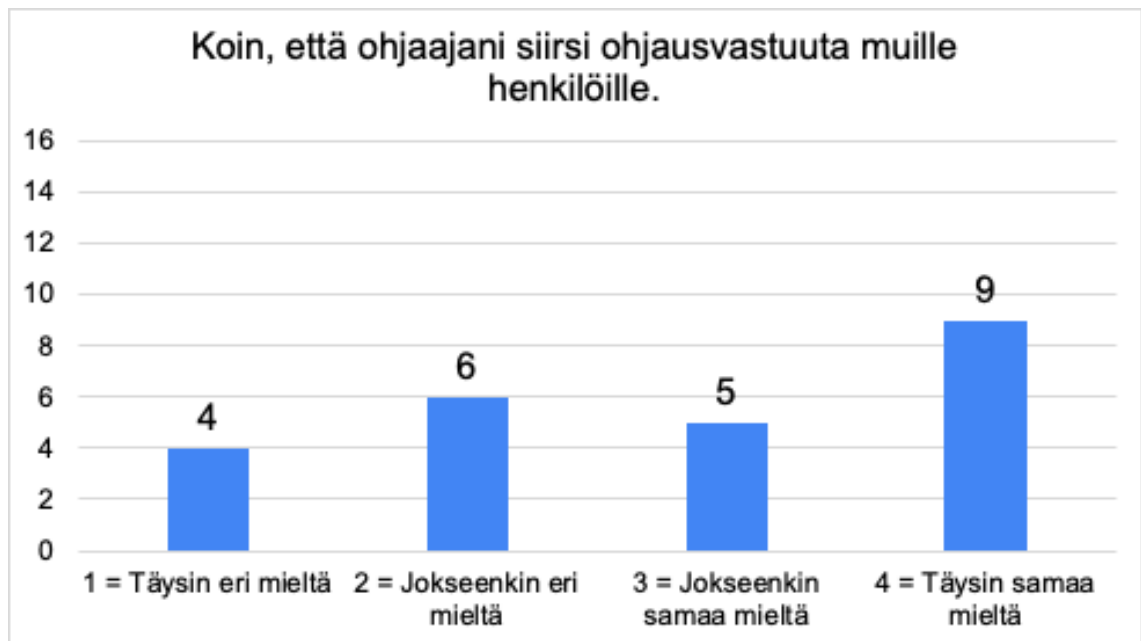
KUVIO 7. Väittämän ”osaamisen tasoani huomioitiin yksilöllisesti” tulokset

Kolmannessa väittämässä todettiin, että opiskelijan ohjaaja osasi ohjata tavoitteiden pohjalta. 29,2 % (n=7) oli täysin samaa mieltä, 58,3 % (n=14) oli jokseenkin eri mieltä ja 12,5 % (n=3) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Kukaan ei vastannut olevansa täysin eri mieltä (kuvio 8).

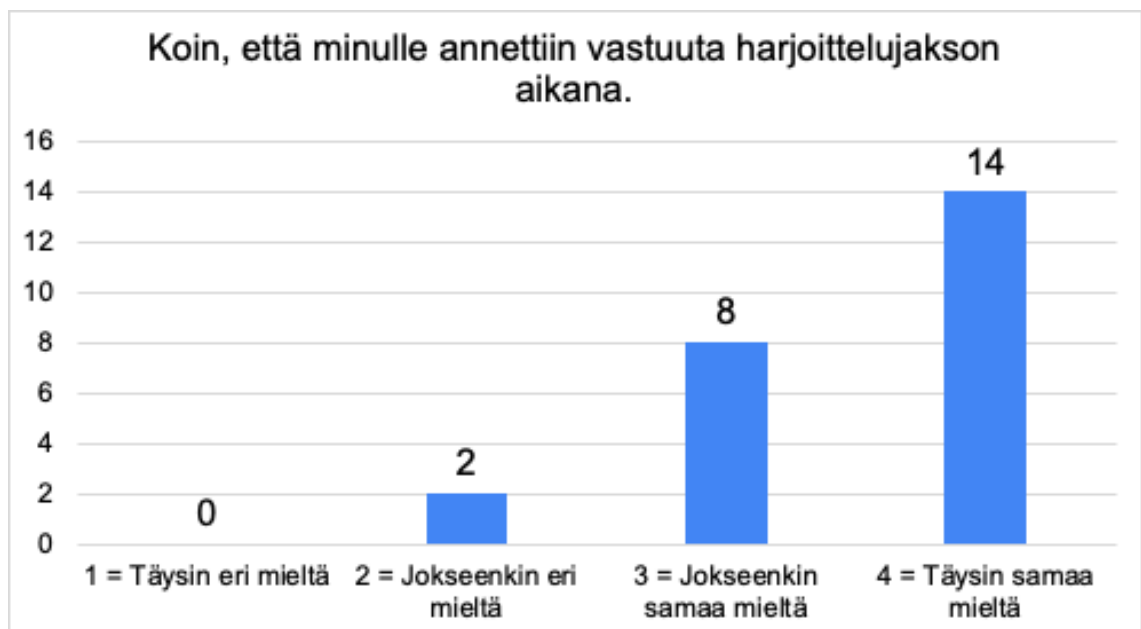
KUVIO 8. Väittämän ”ohjaajani osasi ohjata tavoitteideni pohjalta” tulokset

Neljännessä väittämässä todettiin, että opiskelijan ohjaaja siirsi ohjausvastuuta muille henkilöille. 37,5 % (n=9) oli täysin samaa mieltä, 20,8 % (n=5) oli jokseenkin samaa mieltä, 25 % (n=6) oli jokseenkin eri mieltä ja 16,7 % (n=4) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 9).

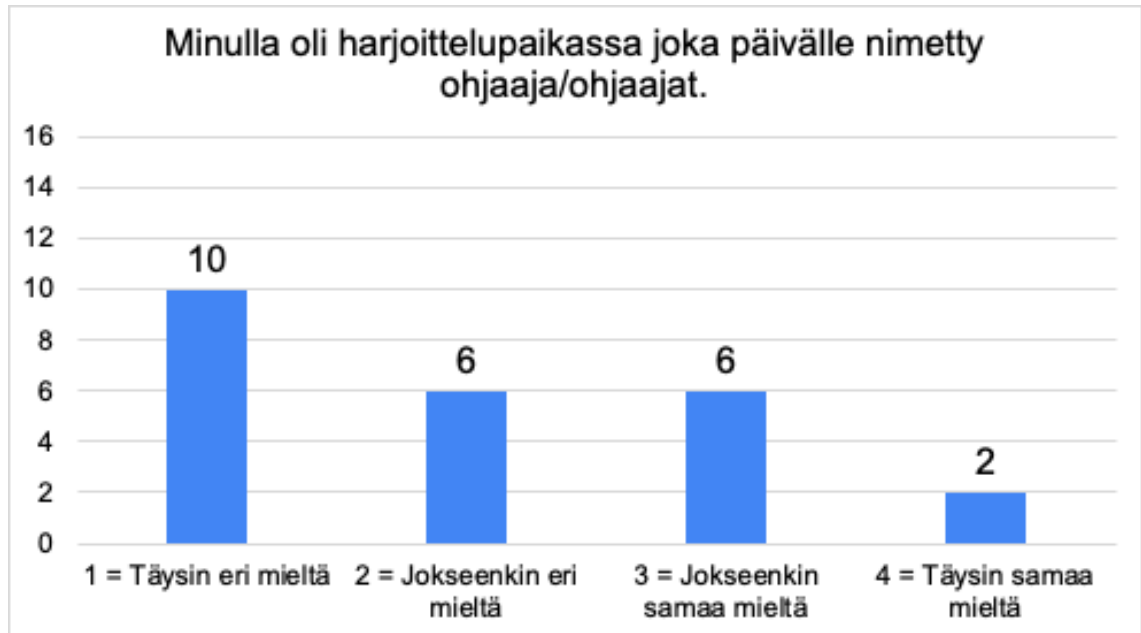
KUVIO 9. Väittämän ”koin, että ohjaajani siirsi ohjausvastuuta muille henkilöille” tulokset

Viidennessä väittämässä todettiin, että opiskelija oli kokenut saaneensa vastuuta harjoittelujakson aikana. 58,3 % (n=14) oli täysin samaa mieltä, 33,3 % (n=8) oli jokseenkin samaa mieltä ja 8,3 % (n=2) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Kukaan ei vastannut olevansa täysin eri mieltä (kuvio 10).

KUVIO 10. Väittämän ”koin, että minulle annettiin vastuuta harjoittelujakson aikana” tulokset

Kuudennessa väittämässä todettiin, että opiskelijalle oli joka päivälle nimetty ohjaaja/ohjaajat harjoittelupaikassa. 8,3 % (n=2) oli täysin samaa mieltä, 25 % (n=6) oli jokseenkin samaa mieltä, 25 % (n=6) oli jokseenkin eri mieltä ja 41,7 % (n=10) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 11).

KUVIO 11. Väittämän ”minulla oli harjoittelupaikassa joka päivälle nimetty ohjaaja/ohjaajat” tulokset

Viimeisessä väittämässä tässä osiossa todettiin, että opiskelija koki olevansa osa työyhteisöä. 20,8 % (n=5) oli täysin samaa mieltä, 58,3 % (n=14) oli jokseenkin samaa mieltä, 16,7 % (n=4) oli jokseenkin eri mieltä ja 4,2 % (n=1) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 12).

KUVIO 12. Väittämän ”koin, että olin osa työyhteisöä” tulokset

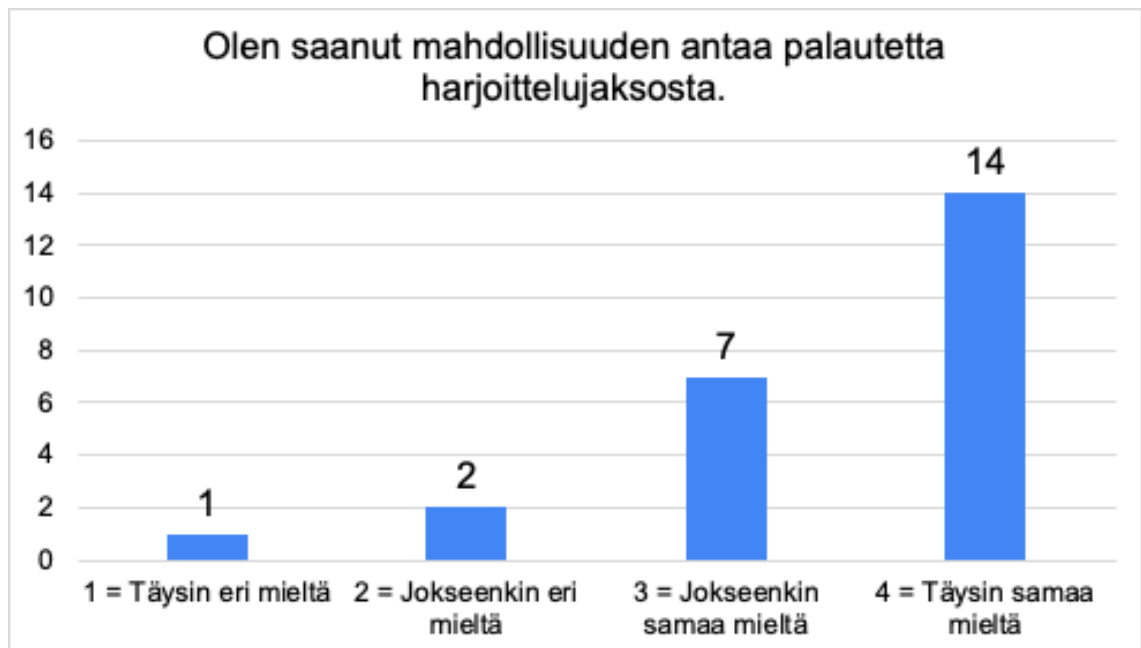
5.4 Opiskelijaohjaukseen kuuluva arviointi harjoittelussa

Viimeinen osio käsitteli harjoittelun arviointia ja siihen kuului kolme väittämää. Ensimmäisessä väittämässä tässä osiossa todettiin, että opiskelija oli saanut palautetta säännöllisesti harjoittelujakson aikana. 20,8 % (n=5) oli täysin samaa mieltä, 41,7 % (n=10) oli jokseenkin samaa mieltä, 33,3 % (n=8) oli jokseenkin eri mieltä ja 4,2 % (n=1) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 13).

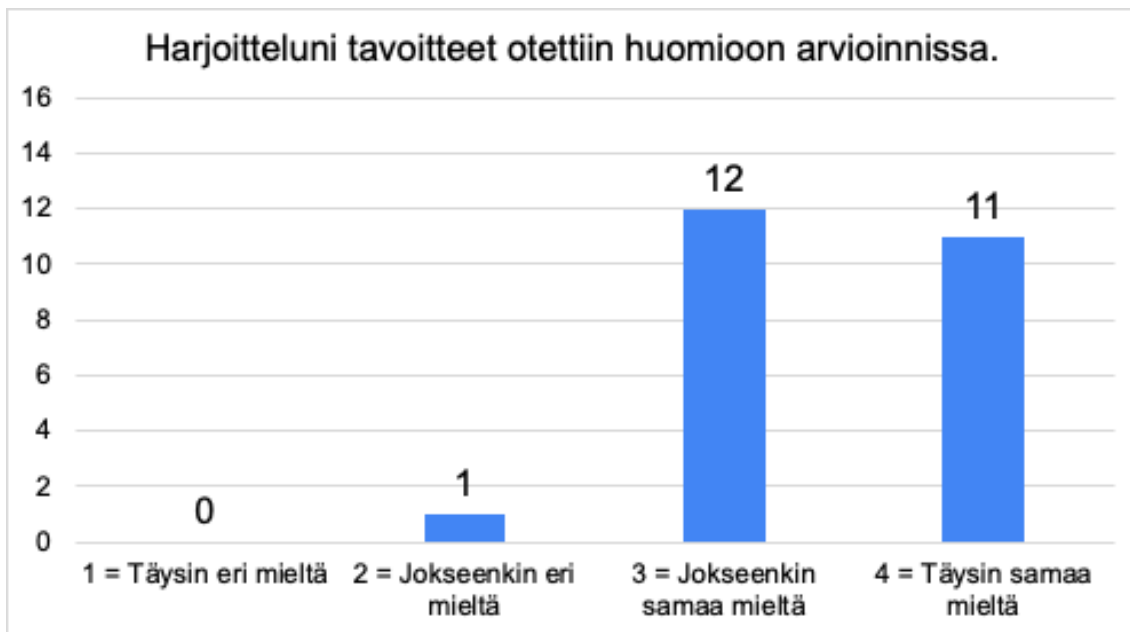
KUVIO 13. Väittämän ”olen saanut palautetta säännöllisesti harjoittelujakson aikana” tulokset

Toisessa väittämässä todettiin, että opiskelija on saanut mahdollisuuden antaa itse palautetta harjoittelujaksosta. 58,3 % (n=14) oli täysin samaa mieltä, 29,2 % (n= 7) oli jokseenkin eri mieltä, 8,3 % (n=2) oli jokseenkin eri mieltä ja 4,2 % (n=1) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 14).

KUVIO 14. Väittämän ”olen saanut mahdollisuuden antaa palautetta harjoittelujaksosta” tulokset

Viimeisessä väittämässä todettiin, että opiskelijan tavoitteet otettiin huomioon arvioinnissa. 45,8 % (n=11) oli täysin samaa mieltä, 50 % (n=12) oli jokseenkin samaa mieltä ja 4,2 % (n=1) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Kukaan ei vastannut olevansa täysin eri mieltä (kuvio 15).

KUVIO 15. Väittämän "harjoitteluni tavoitteet otettiin huomioon arvioinnissa" tulokset

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmat olivat: missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksen olevan hyvää sekä missä osa-alueissa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat opiskelijaohjauksessa olevan kehitettävää. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Tarkoituksena oli kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Kyselyn esitiedoista kävi ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneista oli naisia ja suurin osa oli 18–24-vuotiaita.

Harjoittelun aloitus -osiossa kysyttiin perehdytyksestä harjoittelupaikkaan. Suurimman osan mielestä harjoittelupaikkaan oli järjestetty perehdytys, mutta he kokivat, että perehdytys oli osin puutteellinen. Myös Teuhon (2017) tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijat olivat kokeneet alkuperehdytyksen puutteelliseksi (Teuho 2017, 15). Harjoittelun alussa käydään läpi käytännön asiat kuten ohjeet sairastumisen varalle (Tampereen yliopistollinen sairaala 2021). Tämä oli pääosin toteutunut hyvin vastaajien keskuudessa.

Yli puolelle vastaajista ei ollut nimetty joka päivälle ohjaajaa tai ohjaajia. Teuhon (2017) tutkimuksen kävi myös ilmi se, että opiskelijoille ei ollut nimetty ohjaajia (Teuho 2017, 15). Dombértin ja Tarkin (2008) tutkimuksessa oli myös samankaltaisia tuloksia. Nimettyjä ohjaajia ei ollut kaikilla ja ohjaajat saattoivat myös vaihtua päivittäin. (Dombért & Tarkki 2008, 41.) Vastaajista melkein kaikki kokivat saaneensa vastuuta harjoittelujakson aikana. Teuhon (2017) tutkimuksen mukaan opiskelijat eivät kokeneet saaneensa vastuuta ja heitä pidettiin epäluotettavina (Teuho 2017, 15). Sohlmanin (2020) tutkimuksessa kävi ilmi, että vastuun antaminen opiskelijalle voi olla haastavaa esimerkiksi kiireen vuoksi (Sohlman 2020, 26).

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että harjoittelun ohjaaja osasi ohjata opiskelijaa hänen tavoitteidensa pohjalta ja tavoitteet otettiin huomioon myös arvioinnissa. Myös siitä oltiin samaa mieltä, että opiskelijan osaamisen taso huomioitiin yksilöllisesti. Teuhon (2017) tutkimuksessa opiskelijat olivat sitä mieltä, että heidän tavoitteitaan, osaamistaan tai aikaisempaa kokemustaan ei huomioitu riittävästi. Tutkimuksesta myös selvisi, että opiskelijat kokivat ohjaajan siirtävän ohjausvastuuta muille henkilöille. (Teuho 2017, 15–16.) Tässä tutkimuksessa huomattiin samankaltaisia tuloksia, koska yli puolet vastasivat kokeneensa ohjaajan siirtävän ohjausvastuuta muille. Sohlmanin (2020) tutkimuksessa kävi ilmi, että ohjaajien mukaan opintojakson tavoitteet saattoivat olla liian laajoja, joten niiden pohjalta ohjaaminen voi olla vaikeaa ja niihin ei välttämättä kerkeä perehtyä. Liittyen ohjausvastuuseen ja opiskelijan huomiointiin, Sohlmanin (2020) tutkimuksen ohjaajien mielestä ohjaussuhdetta tuki se, että opiskelija huomioitiin yksilöllisesti ja että opiskelijalle ei tullut tunnetta, että kukaan ei ota hänestä vastuuta. (Sohlman 2020, 26, 41.) Sipposen (2009) tutkimuksen mukaan ohjaajilla voi olla liian vähän aikaa opiskelijan tavoitteisiin perehtymiseen, opiskelijaan tutustumiseen, ohjaamiseen sekä palautteen antamiseen (Sipponen 2009, 33). Myös Luojuksen (2011) tutkimuksessa oli samankaltaisia tuloksia. Ohjaajat eivät kokeneet ohjaukseen varattua aikaa riittävänä. (Luojus 2011, 86.)

Vastaajista suurin osa koki saaneensa palautetta säännöllisesti harjoittelujakson aikana. Toisaalta moni vastaaja ei ollut tämän asian kanssa samaa mieltä. Teuhon (2017) tutkimuksen mukaan palautetta ei annettu opiskelijoille riittävästi (Teuho 2017, 16). Sohlmanin (2020) tutkimuksen mukaan ohjaajien mielestä säännöllinen ja välitön palautteen antaminen on tärkeää ja se myös helpottaa opiskelijan arviointia. Kehittävän palautteen antaminen opiskelijalle on kuitenkin ohjaajien mielestä vaikeaa, koska koettiin, että se saattaa loukata opiskelijaa. (Sohlman 2020, 23.) Dombértin ja Tarkin (2008) tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat saaneet palautetta säännöllisesti ja se oli tukenut heidän oppimistaan (Dombért & Tarkki 2008, 45).

Suurin osa oli saanut myös mahdollisuuden antaa itse palautetta harjoittelujaksosta. Sohlmanin (2020) tutkimuksessa kävi ilmi, että ohjaajien mielestä opiskelijoilta saatu palaute on tärkeää ja se kehittää ohjaajaa (Sohlman 2020, 33).

Dombértin ja Tarkin (2008) tutkimuksessa opiskelijat olivat myös saaneet mahdollisuuden antaa itse palautetta (Dombért & Tarkki 2008, 45).

Yli puolet vastaajista koki kuuluvansa työyhteisöön. Teuhon (2017) tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijat eivät kokeneet olleensa toivottuja työyhteisön jäseniä ja ilmapiiri oli kireä (Teuho 2017, 13). Dombértin ja Tarkin (2008) tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat työyhteisössä tasavertaisia jäseniä. Tämä saatettiin myös nähdä negatiivisena asiana, koska opiskelija teki samaa työtä mitä muutkin työntekijät eivätkä he välttämättä saaneet tarvitsemaansa ohjausta. (Dombért & Tarkki 2008, 41.) Suurimman osan kokemusten perusteella heitä puhuteltiin harjoittelupaikassa opiskelijana, ei heidän omalla nimellensä. Tämä kävi myös ilmi Teuhon (2017) tutkimuksessa (Teuho 2017, 13). Sohlmanin (2020) tutkimuksessa ohjaajien mielestä oli tärkeää, että opiskelijalla oli tervetullut olo ja että hänet esiteltiin muille työntekijöille, jotta hekin tietävät, kuka hän on (Sohlman 2020, 41).

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Validiteetti ja reliabiliteetti kuvaavat tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuutta voi alentaa erilaiset virheet kuten käsittely- ja mittausvirheet. Kun mietitään tutkimuksen validiteettia, mietitään sitä, onko tutkimuksessa onnistuttu mittaamaan sitä mitä pitikin ja miten hyvin. Validiteettiin vaikuttaa kysymysten onnistuminen eli tulee arvioida, voidaanko kysymyksillä saada ratkaisu tutkimusongelmaan. (Heikkilä 2014, 177.) Tutkimuksen validiteetti heikentyy, jos mittauksessa tapahtuu systemaattinen virhe. Tämä tarkoittaa sitä, että kyselyyn vastaaja ajattelee kysymyksen eri tavalla kuin tutkija on sen tarkoittanut. Siksi validiteettia tulee tarkastella jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. (Vilka 2021, 352.) Kyselyssä osa väittämistä oli negatiivisia, mikä voi vaikuttaa väittämien ymmärtämiseen sekä vastaamiseen ja näin myös luotettavuuteen. Tässä tutkimuksessa saatiin kyselyn avulla vastaukset tutkimusongelmiin, joten tutkimuksen validiteetti oli onnistunut.

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Se voidaan jaotella sisäiseen ja ulkoiseen reliabiliteettiin. Sisäinen reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että mittaamalla sama tilastoyksikkö useasti, saadaan sama tulos. Ulkoinen reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että kyseessä oleva mittaus voidaan toistaa

muissa tutkimuksissa. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee ottaa huomioon vastausprosentin suuruus, otoksen edustavuus ja suuruus sekä se, että kysymykset mittaavat tutkimusongelmaan liittyviä asioita. (Heikkilä 2014, 178.) Luotettavuutta voi heikentää monet asiat kuten satunnaisvirheet, jotka voivat syntyä, jos esimerkiksi vastaaja muistaa asian väärin tai tutkija kirjaa tuloksen väärin (Vilkkä 2021, 354). Tutkimustulosten kirjaamiseen on käytetty tarkkuutta ja molemmat opinnäytetyöntekijät ovat tarkastaneet kirjaukset.

Tutkimusta tehdessä tulee noudattaa tutkimusetiikkaa eli hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa noudatetaan eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. Tutkimusetiikka on mukana tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkijan on noudatettava huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä tutkimuksen tekemisessä sekä tulosten esittämisessä. (Vilkkä 2021, 70.) Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös se, että otetaan muiden tutkijoiden tekemä työ huomioon ja annetaan niille kuuluva arvo omassa tutkimuksessa (Kuula 2011, 55). Tämän opinnäytetyön teossa noudatettiin tutkimusetiikkaa eli hyvää tieteellistä käytäntöä. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtui anonyymisti eli yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa. Aineiston kerääminen ja käsitteleminen tapahtui huolellisesti ja luottamuksellisesti. Kyselylomakkeen vastauksia pääsivät katsomaan ainoastaan asianomaiset ja ne säilytettiin salasanan takana. Tutkimuksen tulokset raportoitiin avoimesti. Tutkimukselle haettiin tutkimuslupa Tampereen ammattikorkeakoulusta.

6.3 Oma oppimiskokemus ja jatkotutkimusehdotus

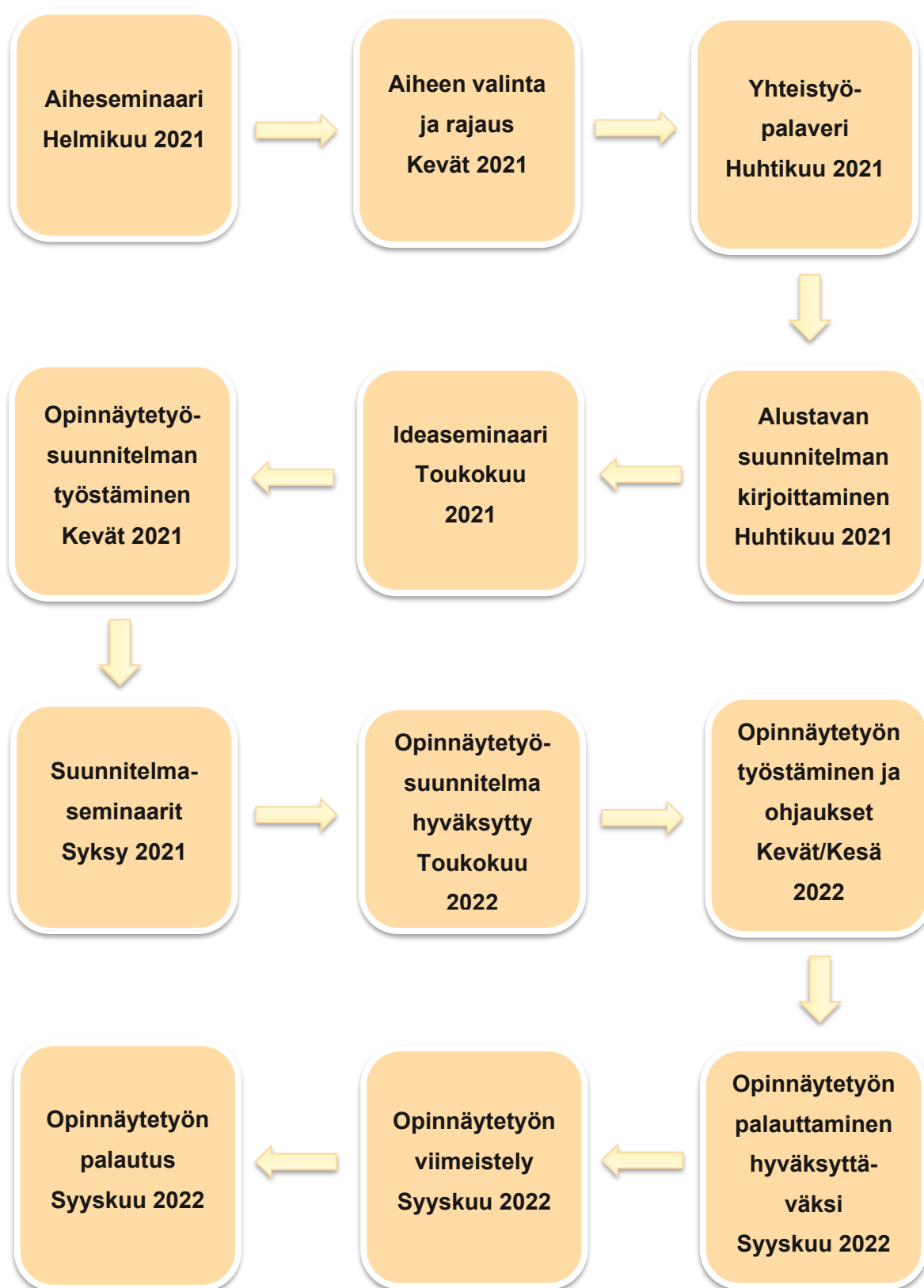
Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä prosessi ja monivaiheinen prosessi (kuvio 16.), joka alkoi opinnäytetyöhön liittyvällä kurssilla, aiheen valinnalla ja opinnäytetyön suunnittelulla. Opinnäytetyön aihe vaihtui muutaman kerran, kunnes päädyttiin lopulliseen aiheeseen, ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaukseen. Tämä aihe keksittiin itse ja se toteutettiin yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa. Aihe oli opinnäytetyöntekijöiden mielestä tärkeä tutkimusaihe. Seuraavaksi alettiin työstämään opinnäytetyön suunnitelmaa, joka saatiin valmiiksi keväällä 2022. Tutkimuslupa saatiin toukokuussa 2022, jonka jälkeen suoritettiin aineistonkeruu. Aineistonkeruu tapahtui touko- ja kesäkuussa 2022, jonka

jälkeen alkoi aineiston analysointi ja opinnäytetyön työstäminen. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekemiseen kului noin 1,5 vuotta.

Opinnäytetyöprosessi oli erittäin haastava, mutta mielenkiintoinen sekä opettavainen. Parin kanssa yhdessä työskentely toi tukea ja auttoi päätöksenteossa sekä ongelmanratkaisussa. Opinnäytetyön aikataulutusta oli ajoittain vaikeaa muiden opiskelujen sekä töiden ohella, mutta siitäkin selvitettiin ja se auttoi kehittämään ajanhallintataitoja. Aikataulutusta myös hieman hankaloitti kesken opinnäytetyöprosessia tapahtunut kansainvälinen opiskelijavaihto. Opinnäytetyön tekeminen paransi tiedonhankintataitoja ja lisäsi tietoa käsiteltävästä aiheesta. Opinnäytetyön tekeminen myös kehitti taitoja tehdä kvantitatiivinen tutkimus, analysoida vastauksia ja kirjoittaa tutkimusraportti.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa ja tarkoituksena oli kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Opinnäytetyö luovutetaan Tampereen ammattikorkeakoulun käyttöön, jolloin tätä opinnäytetyötä voitaisiin hyödyntää ja tehdä aiheesta jatkotutkimus.

Tutkimuksen tulokset olivat mielenkiintoisia, jonka vuoksi jatkotutkimus samasta aiheesta olisi tarpeellinen. Jatkotutkimuksen tuloksia voitaisiin verrata alkuperäiseen ja tutkia onko kokemukset röntgenhoitajaopiskelijoilla vielä samat vai muuttuisivatko tulokset jollakin tavalla. Tarkempaa tietoa tarvitsisi myös nämä: miksi ohjausvastuuta siirretään muille henkilöille, miksi opiskelijat kokevat joskus perehdytyksen puutteelliseksi ja miksei opiskelijaa kutsuta omalla nimellä vaan opiskelijana.

KUVIO 16. Opinnäytetyöprosessin eteneminen

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen yhteinen sivusto. n.d. Koulutukset. Luettu 13.8.2022.
<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/koulutukset/>

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.

Dombért, H. & Tarkki, E. 2008. Terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijoiden käytännön harjoittelu työsuhteessa. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Haapa, T., Eckardt, M., Koota, E., Kukkonen, P., Pohjamies-Molander, N. & Ruuskanen, S. 2014. HUS Opiskelijaohjauksen käsikirja. Luettu 20.5.2021.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Heinonen, N. 2004. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Helsinki. Luettu 17.8.2022. <https://docplayer.fi/14957295-Terveysalan-koulutuksen-tyossaoppiminen-ja-ohjattu-harjoittelu.html>

Helminen, K. 2017. Nursing students' final assessment in clinical practice. Perceptions of teachers, students and mentors. Kuopio. Luettu 28.8.2022. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/17854/urn_isbn_978-952-61-2420-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jokelainen, M., Jumisko, E., Kullas-Nyman, L., Kylmälä, A., Lehtola, K., Ritsilä, J. & Suua, P. 2020. Suomen ammattikorkeakoulujen terveysalan koulutuksen verkoston laatusuositus -työryhmä. Terveysalan harjoittelujen laatusuositukset ammattikorkeakouluille. Luettu 12.8.2022. <https://amkterveysala.files.wordpress.com/2020/04/laatusuositukset-2020-julkaisu.pdf>

Karjalainen, T., Ruotsalainen, H., Sivonen, P. & Tuomikoski, A-M. 2015. Opiskelijaohjaajien arviot omasta ohjausosaamisestaan. Hoitotiede 27 (3), 183–197.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Kälkäjä, M., Ruotsalainen, H., Sivonen, P., Tuomikoski, A-M., Vehkaperä, A. & Kääriäinen, M. 2016. Opiskelijaohjauksen käytännöt, -resurssit ja ohjaajat terveysalalla: opiskelijaohjaajien näkökulma. Hoitotiede 28 (3), 229–242.

Luoja, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän ohjauksen toimintamalli. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

Miettinen, M., Kaunonen, M., Tarkka, M. 2006. Laadukas perehdyttäminen. Osa 1, Hoitotyön perehdytyksen perusta. Hallinnon tutkimus 25 (2), 63–70.

O'Brien, A., McNeil, K. & Dawson, A. 2019. The student experience of clinical supervision across health disciplines – Perspectives and remedies to enhance clinical placement. *Nurse Education in Practice* 34, 48–55.

Sipponen, M. 2009. Opiskelijaohjaus äitiys- ja lastenneuvolassa lähiohjaajien näkökulmasta. *Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.*

Sohlman, P. 2020. Opiskelijaohjaus terveysalalla: Opiskelijaohjaajien kokemuksia ohjausosaamisesta, ohjaajana kehittymisestä ja merkityksellisistä tekijöistä ohjaussuhteessa. *Terveystieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Itä-Suomen yliopisto. Pro-gradu -tutkielma.*

Tampereen ammattikorkeakoulu. n.d. Röntgenhoitajan tutkinto-ohjelma. Luettu 20.8.2021. <https://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/49594/19RH/year/2019>

Tampereen korkeakouluyhteisö. 2021. Harjoittelu osana opintoja. Luettu 22.2.2022. <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/harjoittelu-ja-tyoelama/harjoittelu-0/harjoittelu-osana-opintoja>

Tampereen yliopistollinen sairaala. 2021. Harjoittelun aikana. Luettu 12.4.2022. https://www.tays.fi/fi-fi/Koulutus/Opetus/Terveysalan_harjoittelu/Harjoittelun_aikana

Teuho, S., Roto H., Sulonen, T., Vikberg- Aaltonen, P., Sankelo, M., 2017. Terveysalan opiskelijoiden kielteiset kokemukset harjoittelun aikana. *Tutkiva hoitotyö. Tutkiva hoitotyö* 15 (1), 10–17.

Tuni. 2019. TAMKin opiskelijan käsikirja. Harjoittelu osana opintoja. Luettu 17.8.2022. <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/tamk/harjoittelu-ja-tyoelama/harjoittelu-0/harjoittelu-osana-opintoja>

Tuomikoski, A-M. 2019. Sairaanhoidajien opiskelijaohjausosaaminen ja ohjaajakoulutuksen vaikutus osaamiseen. *Lääketieteellinen tiedekunta. Oulun yliopisto. Väitöskirja.*

Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto. 2017. Opiskelijaohjauksen laatusuositukses. Luettu 18.11.2021. <https://www.tays.fi/download/none/%7BEBC9EC85-3E4D-482D-A3E1-822C18959CEC%7D/70456>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. *Finn Lectura.*

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun opiskelijaohjaus

Kyselyssä on esitiedot ja 13 väittämää, joihin kaikkiin tulee vastata. Jokaisessa kohdassa tulee valita vain yksi vastausvaihtoehto.

*Pakollinen

Esitiedot

Sukupuoli *

Nainen

Mies

Muu

En halua vastata

ikä *

18-24

25-29

30 tai yli

Harjoittelun aloitus

1 = Täysin eri mieltä
2 = Jokaeskin eri mieltä
3 = Jokaeskin samaa mieltä
4 = Täysin samaa mieltä

Harjoittelun alussa järjestettiin perehdytys harjoittelupalkkaan. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Sain ohjeet sairastumisen varalta. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Olen joskus kokenut perehdytyksen puutteelliseksi harjoittelupalkassa. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Harjoittelun aikana

- 1 = Täysin eri mieltä
 2 = Jotseenkin eri mieltä
 3 = Jotseenkin samaa mieltä
 4 = Täysin samaa mieltä

Minua on kutsuttu harjoittelupaikassa opiskelijaksi eikä omalla nimellä. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Osaamisen tasoani huomioitiin yksilöllisesti. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Ohjaajani osasi ohjata tavoitteideni pohjalta. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Koin, että ohjaajani siirsi ohjausvastuuta mulle henkilöille. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Koin, että minulle annettiin vastuuta harjoittelujakson aikana. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Minulla oli harjoittelupaikassa joka päivälle nimetty ohjaaja/ohjaajat. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Koin, että olin osa työyhteisössä. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Harjoittelun arviointi

- 1 = Täysin eri mieltä
2 = Jotseenkin eri mieltä
3 = Jotseenkin samaa mieltä
4 = Täysin samaa mieltä

Olen saanut palautetta säännöllisesti harjoittelujakson aikana. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Olen saanut mahdollisuuden antaa palautetta harjoittelujaksosta. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Harjoitteluni tavoitteet otettiin huomioon arvioinnissa. *

	1	2	3	4	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

Liite 2. Saatekirje

Hyvä Tampereen ammattikorkeakoulun röntgenhoitajaopiskelija,

Olemme kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä aiheesta röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemuksia opiskelijaohjauksesta ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kyselylomakkeen avulla selvittää opiskelijaohjauksen tasoa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa.

Kysely lähetetään toisen ja kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoille, jotka ovat suorittaneet yhden tai useamman harjoittelun. Opiskelijoiden omakohtaisia kokemuksia kartoitetaan kyselylomakkeen avulla. Kun vastaat kyselyyn, on tärkeää, että mietit kokemuksiasi kaikkien kuluneiden harjoitteluiden osalta. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 5 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja vastaajat pysyvät nimettöminä. Kyselyyn vastaaminen katsotaan tietoiseksi suostumukseksi osallistua tutkimukseen. Aineisto hävitetään analysoinnin jälkeen asianmukaisesti. Tutkimuksen tulokset esitetään opinnäytetyössä.

Kyselyyn vastaamalla autat meitä tuottamaan tietoa opiskelijaohjauksen kehittämistä.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin,

Karita Juntunen & Krista Nokelainen

Jos sinulla on kysyttävää tai haluat aiheesta lisätietoa, otathan yhteyttä!

karita.juntunen@tuni.fi

krista.nokelainen@tuni.fi